

ВІСНИК

ОРГАН

ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ
ЧОТИРЬОХ СВОБІД
УКРАЇНИ

СВОБОДА
НАРОДА

СВОБОДА
ЛЮДИНИ

ВИДАЄ
РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

P.O. BOX 304 ST. D
NEW YORK 3, N.Y.

СВОБОДА НАРОДАМ!

СВОБОДА ЛЮДИНІ!

ВІСНИК

ОРГАН

ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ
(ООЧСУ)

ЗМІСТ

1) Приватна власність і соціалізм Е. Л ст. 1	8) "Безсмертний" (із спогадів) ст. 21
2) Заява Головного Командування УПА ст. 4	9) Командир УПА—Л. Футала-Лагідний
3) Релігія і визвольний рухД. Д. ст. 5	прибув до Америки ст. 23
4) Карпатська Україна в боротьбі за волюДр. М. С. ст. 9	10) До позиції ЗЧ ОУН в Нац. Раді ст. 24
5) На робітничий фронтЗ. К. ст. 14	11) Емігрантські фантазіїД. Д. ст. 28
6) Українська Катедра на Монреаль- ськім Університеті ст. 18	12) Із допомогової праці для УПА ...Т.Р. ст. 33
7) Перший Зізд Українських Профспі- лок Європи ст. 19	13) Anti-Bolshevist Block of Nations ст. 34
	14) Жертви ст. 36

в и д а е

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

P. O. Box 304, Cooper Sta.

NEW YORK 3, N. Y.

ВІСНИК

Приватна власність і соціалізм

Як інші культурні народи, так теж український, переживають нині переломові хвилі, в яких змушені застновлятися навіть над цими суспільними вартостями, які дотепер, здавалось, були непорушні і самозрозумілі. До цих, нині різно інтерпретованих, суспільних вартостей належить теж принцип приватної власності а водночас і різні соціальні реформи, на які здавалось, монополь мали в минулому лише соціалістичні партії і їх провідники.

Заки прийдемо до висновків в цій справі, ствердім спершу ряд фактів. Засада приватної власності є дуже стара і вона відграє величезну роль не лише в творенні матеріальних цінностей, але й духових. Там де існує ця засада, цебто там, де люди можуть бути власниками майна, ним довільно розпоряджатись, його збільшати і накопичувати, як теж його передавати іншим, за життя, чи в спадку — там є величезна заохота до творення цього майна. Орудуючи цим майном, почуваючи відповідальність за нього, а водночас почуваючи силу цього майна — людина стає певною себе, закріплює свій характер, розбуджує волю та індивідуальний смак, розбуджує дрімаючого духа і з невиразних його складових частин-почувань творить індивідуальну духову цілість, яка за навчанням релігії, може тут на землі приняти високо-етичні прикмети й у своєму завершенні зеднатись по смерті з Богом, або може приняти

відемні прикмети, попасті в сіті диявола і по смерті попасті "в тьму кромішну".

* * *

Капітал — це майно. Капіталізм — це методи його творення. Капітал може бути в руках приватних людей, а може бути теж в руках держави. В першому випадку матимемо приватний капіталізм, в другому державний. Соціалісти з таким фанатизмом зверталися проти приватного капіталізму тому, бо він, на їх думку, "експлоатував" робітників, цебто частину платив їм за працю, а частину задержував для себе. Що цією залишкою цей капіталізм творив нові варствати праці для народа поколінь, яктеж удосконалював засоби виробництва, доки, наприклад в Америці, майже кожний робітник не став спроможним набути дім, авто, радіо, вибагливу одежду і т. п. — цього соціалісти не хотіли брати під увагу.

Вони, в різних формах, пропагували знесення приватної власності та усунення засобів виробництва.

Як ці соціалістичні експерименти відбились на Советах, добре усі знаємо.

Рівень життя там такий, що годинник, "гармошку", чи навіть автоматично перо до писання, яких чимало валяється в Америці по вулицях — уважається там величезним люксусом.

Капіталізм, маючи дуже корисну розгонову силу в своїх основах, доведений однак

треми, коли він у формі картелів стає організованим капіталізмом, набирає негативних ціх, спричинючи захистання рівноваги вільної економічної компетиції та обмеження можливостей дії та розвитку приватного капіталу одиниці.

Система організованого капіталізму, доводить у висліді до затертя індивідуальності людини, при чому робітник стає лише колісцем у великій машині, подібно як в соціалістичному устрою, з цією хіба різницею, що він всетаки може покинути свою працю і піти до іншої, як теж може організуватися і організаційним шляхом добиватись кращих умовин праці.

Для унормування та покращання економічних відносин, які є підставою добробуту кожнього суспільства, поодинокі держави вводять у себе різного роду суспільні реформи, нераз включно з усуспільненням деяких важких галузів промислу, однак цієї соціальної модифікації не можна ніяк називати соціалізмом, бо засада приватної власності на майно і засоби виробництва, залишається вдальшому підставою економічної системи.

Ці суспільні реформи є зумовлені в основному розвитком економічних та життєвих обставин.

Важним чинником при цьому є і це, що на поодиноких територіях землі, скупчилася велика скількість людей, і ця скількість, це життя на купі, змушували людей впроваджувати різного роду суспільні реформи, які зобовязували одиницю супроти решти і в цей спосіб запевнювали вдереждання порядку.

Під впливом ці обставин консервативні елементи в кожньому народі не тільки не спинють, але часто самі є ініціаторами суспільних реформ.

Розглядаючи суть капіталізму, треба звернути увагу на один факт, а саме: Приватний капіталізм, цебто творення майна шляхом приватної власності й індивідуальної підприємчості — випливає з подібного матеріалістичного заложення, що й ітернаціональний соціалізм, базований на матеріалістичній науці Карла Маркса. Духовий основоположник приватного капіталізму, Адам Сміт, кладе такі "моральні" основи для приватного капіталізму: Коли пекар пече хліб, швець шиє черевики, а столяр робить стіл — то не тому, що вони хочуть добро зробити для інших, тільки тому, бо хотять

розбагатіти. Жадоба майна є найголовнішим чинником і нема в цім заложенні Адама Сміта натяку на якесь моральне зобовязання одиниці супроти суспільності. Та мимо того, приватний капіталізм дає прекрасні осяги в методах своєї продукції. Америка, будучи нині кормилькою світу, є незаперечно найбагатшою країною. Етика приватного капіталізму, коли це можна вважати за етику, повчає, що треба творити продукти дуже доброї якості і по найдешевшій ціні, щоби люди були задоволені. Але цього задоволення людей приватний капіталізм добивається не тому, щоби людям добро зробити, тільки, як це говорить Адам Сміт, щоби—розбагатіти.

У висліді ми подибуємо велику матеріальну цивілізацію по великих містах — при чому духовий рівень людей часто далеко не дорівнює їхній матеріальній стопі життя.

З подібного матеріального заложення вийшов і Карл Маркс, який сказав, що раз приватний капіталізм пробує задержати можливо найбільшу пайку витвореного майна для себе — працюючі кляси повинні організуватись і виривати в інших усе, що дається, включно із засобами самої продукції, примінюючи вивлащення усіх і передання всього, що не є для особистого вжитку, в руки держави. Росія пішла цим шляхом, і знаємо добре, як це на ній відбилося. Відбилося так, що московсько-комуністичні агенти, в ролі Іллі Еренбурга, перебуваючи в Америці і бачучи це величезне майно, яке витворив приватний капіталізм Америки, опустивши вуха, завважували: "Ну і що, маєте багато авт, багато радій, багато пральних машин! Алеж не вимагайте від нас, щоби ми кланялися перед вашими машинами. Є інші цінності на світі, важніші від пральних машин!"

Колиб це сказав віруючий чоловік, то його аргумент бувби вповні оправданий. Але коли це сказав комуністичний агент, для якого матерія все була найвищим ідеалом — то це було безсоромне признання до банкротства цілої бльшевицько-комуністичної системи.

* * *

Релігія, зокрема віра Христа, підходить до капіталізму з зовсім іншого боку. Сам Христос призначав належне місце матеріальним добрам і в засаді не забороняв людям радуватись земними благодаттями. Він теж не був проти цих,

що ці земні блага витворювали. Зате Христос був проти надмірного привязання до земних дібр і таврував це порівнання—“скоріше верблюд перейде крізь вухо від голки, ніж багач крізь ворота до царства небесного”.

Засада приватної власності має величезне значіння для Християнства як тло, на якім християнська наука вирізбулює духові цінності одиниці. Як знаємо Христос прийшов на землю, щоби збудити з летаргу дрімаючого Духа людей, отрясти його з морального задеревіння, з розкладаючого самовдовілля. Христос приніс мир цим, що внутрі душі вагалися, які були прибиті сумнівами відносно етичних вартостей, відносно морального шляху, яким вони повинні ступати. Але Христос не поручав миру, як спосіб нашого життя. Навпаки, він штовхнув людей на боротьбу зо злом, щоб у цій боротьбі люди кристалізували свого духа в тверду викінчену індивідуальність та по смерті зєдналися з Богом. Нашим завданням в житті є боротися зо злом, поборювати перешкоди, творити добро і діяти в ім'я Отця, Сина і Святого Духа. Бог-Отець — це найвищий ідеал доброти, справедливості, розуму, правди, цебто усіх цих найкращих прикмет, до яких здібний лише в дуже малій мірі піднятися чоловік. В ім'я цього найвищого Ідеалу має діяти на землі чоловік. А цим шляхом, тими методами і засадами він повинен ступати, що їх приніс на землю Син Божий. Для цілі — щоб вирізбити свого духа, який є частиною Святого Великого Духа і з яким по смерті, коли це заслужить, у Святій Трійці зєднається чоловік.

Засада приватної власності, приватний капіталізм, приватна ініціатива, можливість користуватись, побільшати й загалом — бути відповідальним за матеріальне майно та за середники, які держать людське тіло при житті — є знаменитим тлом, на якім може різбитись людський дух. Фактично в ниніших часах, годі уявити собі якесь краще тло для різби духа.

Сьогодні приватна власність є і мабуть все буде, одиноким корисним тлом, яке забезпечує людині індивідуальну волю, полет і пробний вогонь для гарту і плекання його духа.

Всежтаки це тільки тло, а не сам Дух. Засада приватної власності є тільки засобом до плекання духових цінностей, але ще не є сама духовими цінностями. Тому приватний капіталізм і засаду приватної власності, треба узгіднюва-

ти з потребами людського духа, і це узгіднення не матиме нічого спільног із соціалізмом, радикалізмом, чи марксизмом!

В нинішню пору є дуже важно для кожньої людини запамятати, що усі суспільні реформи, переводжувані в Ім'я Отця, Сина і Святого Духа — нічогосько спільног не мають із соціалізмом.

Соціалізм, марксизм, комунізм — хочби на віть пропонували реформи, які по слові подібні нераз до реформ поставлених віруючими людьми — стоять на цілковито іншій платформі.

Замість в Ім'я Отця, вони діють “в ім'я пролетаріату”.

Замість святої етики Христа — вони допускають найбільш озвірлі методи — терор, брешню, підступ, ошуканство.

А замість розвою людської душі — вони ставлять за ціль матеріальне насичення, подібне до насичення фармерського кабана, який єсть і живе в спокою до часу якогось празнику; а коли стратить своє тіло, пропадає по нім на віки вічні усякий інший слід.

В політичній площині, соціалізм як інтернаціонального так і національного видань, знайшовши відповідне підложжя в якомусь народі, веде до імперіалізму та тоталітаризму з усіма його методами і наслідками.

Наглядним доказом цього в минулому був жорстокий тоталітарний режим національно-соціялістичної Німеччини, а сьогодні ним є нелюдська крівава тиранія комуністичного режіму в Совітському Союзі.

З цими здегенерованими матеріалістичними доктринами соціалізму та комунізму, людство, з окрема український народ, мусять вести безпощадну боротьбу.

В цих справах мусить нині визнаватись навіть рядовий громадянин, бо різні провідники підходять до нього і обіцюють йому це і те.

Він мусить визнаватись — в ім'я чого ці провідники роблять йому ці обіцянки.

В ім'я чого?

Це основне мірило і воно найголовніше бо по інших мірилах, по самій формі цих обіцянок, цих суспільних реформ, які нині обіцюють різні партії — рядовий громадянин їхньої суті не розпізнає.

Своїми зверхніми формами вони так уподібнюються, що нераз важко знайти між ними наглядну різницю.

За те величезна різниця буде полягати в тому, чи дані реформи пропоновані в Ім'я Отця, Сина і Святого Духа, чи може в ім'я Сатани, бестільськими методами, для обману і такого життя, яким живе звірина.

Український народ станув по боці Бога, по боці християнського світу.

Він поносить величезні жертви, щоби не дати себе задушити московському матеріалізму.

Він бореться за свою волю в Ім'я Отця і Сина і Святого Духа і ніякі диявольські сили не спинять його в цій боротьбі.

Він буде боротися, доки не здобуде своєго і доки не створить таких обставин, серед яких зможе проявити свої найкращі духові прикмети.

До цього покликує його найвищий Ідеал — Бог!

I провідники українського народу, зокрема націоналістичні провідники, пропагуючи певні кличі, чи суспільні реформи, повинні в першу чергу постійно це підкресляти.

Евген Ляхович.

Заява Головного Командування УПА

Як нам на українських землях стало відомо, деякі українські політичні групи на еміграції піддають під сумнів право Української Головної Визвольної Ради (УГВР) репрезентувати Українську Повстанську Армію (УПА), заперечують право УГВР виступати як Найвище Політичне Представництво і Керівництво українського визвольного самостійницького руху.

Ці ж самі емігрантські кола, використовуючи понадпартійність УПА, пробують заперечувати ту велику організовуючу роль, яку відограла ОУН, керована Степаном Бандерою, в процесі творення і росту УПА і яку (ролю) ця організація продовжує відогравати сьогодні.

У звязку з цим Головне Командування Української Повстанчої Армії заявляє:

1. Українська Повстанча Армія повстала з бойових груп ОУН (керованої С. Бандерою) в 1942 р. в умовах завзятої боротьби українського народу проти гітлерівських загарбників. На 1942-43 рр. в УПА включилися широкі народні маси. УПА стала виразно всенациональною збройною силою. Вона стала найновішим і загальним виявом самостійницької боротьби всього українського народу. З уваги на ці обставини виникла потреба утворити всенациональне політичне керівництво визвольно-революційної боротьби українського народу. Ініціативу створення такого керівництва взяла на себе УПА. Як найважливіший пункт платформи для створення всенационального політичного

проводу визвольної боротьби українського народу, УПА висунула вимогу визнання потреби і доцільності активної революційної боротьби проти окупантів. На цій основі в м. липні 1944 р. (з конспіративних причин у всіх дотеперішніх публікаціях був подаваний м. червень 1944) на підпільнім зізді політичних діячів, які стали на висунуту через УПА платформу і які в цей час були на українських землях, утворилася Українська Головна Визвольна Рада. Перший Великий Збір УГВР також приняв постанову про доповнення складу УГВР всіми політичними самостійницькими партіями і окремими політичними та громадськими діячами, які в майбутньому стануть на прийнятій Першим Великим Збором УГВР Платформі УГВР.

2. Від моменту утворення УГВР Українська Повстанча Армія підпорядковується лише УГВР і визнає УГВР за єдине Представництво і Керівництво.

Від м. липня 1944 р. УГВР безпосередньо на українських землях практично керує УПА і в політичній, і в організаційно-персональній площинах. Виступати від імені УПА за кордоном уповажнене лише Закордонне Представництво Української Головної Визвольної Ради.

3. Українську Головну Визвольну Раду визнає і підтримує український народ на землях. За закликом УГВР український народ суцільно бойкотував, не зважаючи на найдикіший терор ворога, вибори" в т. зв. верховну раду ССРР

дня 10-го лютого 1946 р. За закликом УГВР він так само бойкотував 9-го лютого 1947 р. "вибори" в т. зв. верховну раду УССР. Російсько-большевицькі окупанти не могли зібрати навіть 10 процент добровільних голосів. І це власне, всенародний бойкот обидвох "виборів", проведений за закликом УГВР, — це, в умовах нахнах большевицької окупації України, найкращі вибори УГВР. Цим бойкотом "виборів", як також найширшою підтримкою УПА український народ недвозначно заявив, що визнає УГВР за свій найвищий Політичний Провід.

4. Українська Повстанча Армія понадпартійна. В ній боряться всі, кому дорога справа Самостійної Української Держави, без різниці поглядів, політичних переконань і партійної приналежності. Але рівночасно з цим УПА цілком визнає той велетенський вклад, що його внесла ОУН, керована Степаном Бандерою, в справу утворення, зміцнення і розвитку УПА. ОУН поклала основи під УПА, вона скріпила її

своїми високоідейними кадрами (члени ОУН становлять понад 50 процент усього складу УПА), вона відстояла її політично від нападок як з боку опортуністичного табору, так і з боку національних ворогів України, вона докладає найбільших зусиль для успішного розвитку УПА і докладає їх сьогодні в рамках УГВР.

Головне Командування Української Повстанчої Армії сподіється, що ця Заява внесе еміграції повну ясність у висвітлених нами питаннях, і вірити, що українська як стара, так і нова еміграція потрапить гідно репрезентувати наш народ перед світом, що вона йтиме разом зі скривавленім у боротьбі Краєм під керівництвом Української Головної Визвольної Ради до великої Мети—Української Самостійної Соборної Держави.

25 вересня, 1947 р.

Генерал ТАРАС ЧУПРИНКА
Головний Командир УПА

◆
Д. Д.

Релігія і визвольний рух

Питання про значіння релігії для людської спільноти знову випливає на порядок дня. Занедбане, нехтуване в минулому віці, воно стає — за останні десятиліття — кардинальною проблемою. Із здвоєним завзяттям намагаються викорінити релігійне почуття в людських душах апостоли диявола (не лише в Росії). А їх противники здається виходять зі стану пасивності, змушені до того катастрофальними подіями наших днів. Між цими таборами існує третій — індиферентний до справ релігії; є він і в нашій суспільноті. Для нього справа релігії, це приватна справа одиниці, а кермуючі органи спільноти не мають нею журитися. Чи слушна ця точка погляду? Питання, яке на тлі нестримного наступу воюючого безбожництва (не лише в Росії), набирає трівожного значіння.

Переді мною дві заяви двох відповідальних органів української еміграції. Один — Декларація Укр. Національної Ради ("Укр. Трибуна" 25. 7. 1948). Це програма, чого хоче ця Рада осiąгнути на вільній Україні; що вона там обі-

цеє завести замісць московсько-большевицької деспотії. Є в цій програмі про "демократичні громадські вольності", про "трудову власність", про "вільну працю" та її "законну охорону", про "найвищий добробут працюючих", про "розвиток духової культури", про "рівноправність громадян" незалежно від релігійної приналежності і пр. Є про все, але нема про релігію. Другий документ, це націоналістична програма із серпня 1943 року. В ухваленій програмі є про передачу всеї землі "у власність народу", про конфіскату монастирських і церковних земель, про "рівноправність жінок", про "додаткову платню на виховання неповнолітніх дітей", про музеї, кінотеатри для народу, про дитячі ясла, садки, санаторії, табори відпочинку і пр. А про релігію?

Про неї є дещо, а саме, про свободу культів, віри і світогляду, про відокремлення церкви від держави; є в постановах ще — "проти офіційного накидання суспільності світоглядових доктрин і догм", що може бути товмачене як

заборона обовязкового навчання релігії в школах.

З тих двох заяв, програм в справі релігійній, які є копією звичайних західно-европейських "прогресивно"-соціалістичних програм в цій справі виходить — що держава має займатися виключно тілесними та інтелектуальними потребами нації чи одиниці, не потребами душі; має кріпити тіло і розум, не душу і мораль. З тих заяв не видно, що майбутня українська держава є держава народу з старою християнською культурою, не видно бажання направити сатанську руйнуючу роботу большевизму, який силоміць насадив безбожництво на Україні. Віддаючи данину "духові часу", держава — в обох заявах — привлачує собі величезні права, дрібнякову опіку над одиницею, але лише там де йде, повторяю, про її інтелектуальний чи тілесний розвій, а не про душевний і моральний. Про музеї, кіна, певно і радіо-держава хоче дбати, а релігія, це приватна справа. Мусить бути розвинений спорт, мусить бути обовязкове навчання геометрії, техніки, але не релігії. Це державі байдуже, це справа приватна.

Обидві програми мають бути програмами протибольшевицьких рухів. Чи дійсно в стані вони бути стягом, під який збираються протикомууністичні сили? Чи цей стяг зможе обійтися без знаку хреста, цього символу нашої цивілізації?

Большевизм — нарешті, до цього вже починають додумуватися і на Заході, це є не програма, "це віра". Недоречно думати, що движущі причини большевицької революції економічні; так само недоречно, як думати, що економічними були причини французької революції 1789 р. Тоді на чолі революційного руху стали аристократи і вища буржуазія не трибуни з народу. Тепер, як перед 1917 р. в Росії, большевизмом в Європі заражена передусім інтелігенція. Большевизм виріс в Росії на поважну силу за Миколи 2-го, в часи — порівнюючи — великої економічної "просперити". А у Франції — в часі між двома війнами, коли політичний престіж переможної 3-ої республіки та її економічний добробут стояли на недосяжній височині. В обох випадках — большевизм, це була духовна пошестя, це була "віра".

Достоєвський, який сімдесят літ перед приходом большевизму мав його видиво, і який з точністю до кількох літ приповів навіть дату

перемоги сатанської доктрини, писав про неї: "цеї злій дух несе з собою пристрасну віру, нову лжехристову віру", потім вже, свої, окремі, з тої віри випливаючі засади устрою суспільного. Католицький письменник **о. А. Анセル** з Прадо, писав, що комунізм несе з собою "фанатичну душу, дух саможертви, пристрасну, не-раз аскетичну душу, скуту дисципліною". Чи цій вірі вистане протиставити якусь програму? Ні, їй треба протиставити таку віру, якаб запалила вірних ще більшим фанатизмом, ще більшим духовом аскези і саможертви, ще більшим комбативним духом і ще більшою пристрастю. Тим більше, що большевизм іде походом не проти капіталізму — дитини щойно 19-го віку, не проти буржуазної демократії, він має на цілі знести з лиця землі самі основи нашої цивілізації, заложені тисячу літ тому — родину, власність, людину, створену по образу Творця, її індивіудальність, цілу основану на науці Христа систем відносин людини до себе, до близнього і до Бога. Чи з цими "дітьми Сатани" можна успішно боротись гаслами та принадами "свободного голосування", забезпечення на старість, чи жіночої рівноправності? Чи можна боротися програмками, описаними з марксівських взірців, лише пофарбованих не на червону а на рожеву, з обіцянками ріжних "благ", хочби їх її обіцялося у "своїй державі"? Чи можна з большевизмом боротися "видивом" минулого "чарівної України" через окуляри староємігранського Санча Панча, з насолодою описаного видива колишніх "підвечірків і вечер аж до рана", з перечисленням сконсумованих "кабанів, телячих задків, солодких пундиків", коли то "всі їли і пили", а потім виставляли "По ревізії" і до дуру співали (В. Приходько в "Часі")?

Той самий Достоєвський писав: "чому девятьдесят москалів, в своїх мандрівках закордоном: пристають до цих, лівих верств суспільності, які відкидають свою власну культуру? Чи не слідно в цім факті російську душу, що все була чужа європейській культурі? Я так і думаю. Європейці бачуть в нас скитів, варварів, що волочаться по Європі, тішучись, що знайшли щось, що можна зруйнувати; які руйнують задля самої руйнації, як орди дикунів, як гунни, що вривалися в старий Рим, демолюючи святе місто, самі не маючи поняття, що за скарби культури вони при цім нищили"... Заввага,

яка звучить в наші часи як візія. На жаль, з тою ріжницею, що тепер цих "лівих верств" в Європі, податних на большевицьку пропаганду, значно збільшилося. Бо що представляє собою теперішній мегальополіс, сучасне місто—велетень? Не треба думати, що там де ніде Христова наука, де порожніють храми, що там не здвигается вівтарів якоїсь нової "віри". В релігійно переважно байдужих мегальополісах здвигаются вівтарі ідолам матеріалізму. В осередку всього ставиться не Бога, а "людину", "вільну людину", відірвану від контакту з Творцем. Така людина є "вільна" в родині, а тому не родина формує її дух, а вулиця. Людина стає "вільною" в державі і в суспільстві, а тому має богато "прав" і мало обов'язків супроти спільноти. Зрада рідного краю карається слабо, а пропагується вільно. До "вільної людини" підлещуються, граючи на її найнижчих інстинктах, обіцяючи матеріальний добробут, "культуру" (радіо і спорт) і мир за всяку ціну ("після нас хоч потоп!"). **Вбивається геройна концепція життя, бажання боротьби за вищі ідеали, яка включає в себе ризик і жертву.** Прищеплюється натомісъ **концепція життя вигідного, рослинного, вегетативного,** концепція "капусти головатої" (Шевченка), де для людини цілю життя є їжа, спосіб забава, плекання фізичної сторони людської істоти, плоти-гігієни, кальорій, куль — мешкання, меблів, "кари", гроша...

Мегальополіс виходить з фальшивої матеріалістичної засади, що в здоровім тілі здорована душа. В дійсності, якраз відворотна засада є правдивою. **Лише в здоровім дусі здорове тіло.** Дух людини — є первопричиною її вчинків. Але чи в модерних велитнях-містах думають про плекання і скріплення духа, так як думають про плекання тіла атлета? Чи роблять дух сильним і відпорним на шкідливі і розкладаючі духові впливи, бодай так, як гаррутуть тіло проти шкідливих фізичних впливів? Чи роблять душу людини відпорною на спокуси і підступи? Ролять її панею своїх егоістичних інстинктів, що нераз спідлюють душу? Чи роблять дух кріпким і витревалим в змаганню за життя, щоб ні невдачі його не заломили, ані успіхи не розледачили? Чи виховують в пошані і любові до річей великих, до високого, шляхетного, геройчного, в погорді до дрібних "ідеалів" зматеріалізованої "вільної людини"? Ні,

місто-велетень, що занедбує культуру духа, женучи лише за матеріальними "благами" для одиниці і спільноти, не тільки робить з людини двоногу худобу, робить її розніженою, нездібою до відпору, знеохоченою до ризку і боротьби, нездібою горіти вогнем ентузіазму, позбавленою віри в себе і мужеських першнів, нездібою жертвувати сучасним і дочасним для майбутнього і вічного. Така людина і така суспільність стоять безрадно перед ордами нового Магомета, для якого є щось вище за життя, за добробут, за ідиллю і за матеріальне "щастя", — а саме свідомість його місії, місії лжехриста.

Недавно про це говорив кардинал Спельман з нагоди нової жертви Москви — кардинала Міндсентія. На цім останнім випадку, на чертівсько-нелюдськім прикладі переслідування християн большевиками в Румунії на переслідуванні церкви і релігії на Україні, на свідомім винищуванні старокиївських церков — видко, що большевізм бореться не за якусь там економічну чи політичну систему, він бореться за тріумф своєї віри, а тому нищить передусім віру, яку ми визнаємо з часів хрещення нашої країни більш як тисячу літ тому. Москві йде про знищення, про здеморалізовання духа нашої цивілізації, її понять про божеське походження людини, про її особисту гідність, незалежність її совісти, її понять про особисту честь, про нетикальні заповіді її релігії, про примат духового над тілесним, Божеського над людським. Большевизмові ходить передусім про зламання духа християнської людини, щоб вона "падши поклонилася" дияволові; щоб зробити з неї людину отари, череди, масового "робота", моральну худобу, що знає лише своє стійло їжу та палицю чабана, щоб стала повільним знарядом в руках апостолів нечистого.

Боротися з цим зможе тільки людина, яка стрясе з себе ганебне шмаття матеріалізму, яка навернеться до тої прадавної, нашої філософії життя, яка єдино дає кріпость душі, силу духові і робить їх непереможними. **Цею фільософією є фільософія християнська.** Це є зброя, якою переможеться навала зі Сходу, вона зробить непереможним меч в руках віруючої людини, вона вратує і нашу націю. Кріпити цей дух, а значить і відвести належну роль релігії в спільноті, буде річю в сто разів кориснішою, ніж дбати про радіо, ясла, спорт і кіно...

Ні матеріалістичні ідоли сучасного мегаполіса, ні староємігрантські видива Санчів Панчів про "телячі задки", ні програмки, списані з програмок соціалістичних щасливлювачів людскості, не зможуть служити за зброю проти червоного Ісламу. Не є цею зброєю теж ні ідеалізація мирного щастя хлібороба, ні найвнаадораша машини, Дніпрельстану і інших пірамид московських фараонів на Україні, які недотепні землячки беруть за нове слово нашого "прогресивного" віку. Вірі адаторів лжехриста мусить бути протиславлена віра, та, яка колись лягла в основу всього нашого національного світогляду, як моральна підвала установ нашої національної спільноти, починаючи від родини і громади, а кінчаючи нацією і церквою. Віра, яка унапрямлювала всю структуру нашої цивілізації і культури — відношення до себе, до близьких, до Бога, до матерії і до диявола.

Колиб цей давній дух християнської культури був живий в нашій провідній верстві — не схилялаб вона голову перед ідолом утомії матеріального добробуту, не розкошувалаби в видавах їжі і питва, не билаб поклони перед — хочби й "прогресивними" божками варварів, не робилаби компромісів між своєю великою Правдою і дрібними лжеправдами визнавців мамони. Колиб в нашій провідній верстві горіла та давня, вічно нова, віра, знала вона що є щось вище від "фізичного збереження нації" і від шельменківського "гуманізму", і від припадання до ніг перед "малою людиною", а це щось, це власна, і нації, честь і Божа справедливість. Колиб наша провідна верства горіла тою вірою, не називалиби в нас згірдливим ім'ям "фанатизму" і "нетолеранції" великої любові до свого ідеалу і непримиримості супроти зла. Тодіб нація жила концепцією життя героїчного, не вегетативного, ідею віри, боротьби, примату ідеалу над матерією, Бога над мамоною.

Така провідна верства, не безбожницька, або релігійно байдужа, — знала, що основним двигуном всіх великих рухів, основою всіх су-

спільних установ, гарантією сили і тревалості суспільства, нації — є не матерія, не "прогресивні" програми, не танки і атомові бомби, а **дух нації**, а передусім її провідників — релігія. Плекання цього духа-віруючого, комбативного, неприєднаного до наук, що противляється нашій Правді, суворої до себе і до інших, вимагаючого, незломного у тій вірі, незнайого униння, вічно чуйного і вічно юного — ось, що здолає вбити дух матеріалізму, що спустошення творить і серед нас, ось що зможе поставити націю на ноги, випростувати її зігнутий моральний хребет. Тільки знак хреста на стягу нашої визвольної боротьби зможе згуртувати коло себе силу, що потрапить ставити чоло силі антихриста.

Перед Україною стоїть завдання трохи більше, ніж будувати нову державу з тими самими колхозами, тоталітаризмом і збіжевими елеваторами в церквах, що й тепер в совєтській "українській республіці". Перед Україною стоїть завдання трохи більше, ніж привернути ідиллю ставка, млинка і вишневого садка, або оману "правової держави" з правами загального голосування і свободою преси, з кіном, радіом, з забезпеченням на старість, як універсальним ліком на всі нещастия. Перед Україною стоїть велика місія, **післанництво невисипущого змагу з варварією зі Сходу**, з її "властю тьми" на долі і "тьмою власті" на горі; з варварією, яка завше топтала свободну одиницю, з колективу робила бога, а з Бога-протектора земного кесаря. Цю місію країна наша доконає тільки під прапором хреста. Є старе подання, що на горах Київських має возсяти "благодать Божія". Сіяти, світити, може тільки це, що горить. Що горить, це згорає-приносячи себе в жертву. Цим вогнем, що колись предківські, мусять знову горіти серця одного покоління України за другим (як це й почалося від 1917 року) — лише треба усвідомити собі, що знак Хреста є тою звіздою, за якою треба йти, щоб місію сповнити; щоб дійсно до визволення привів визвольний рух.

◆

**СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ
НА
ПРЕСОВИЙ ФОНД „ВІСНИКА“!**

**СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ
НА
МЕДИКАМЕНТИ ДЛЯ УПА**

Др. Микола Сидор

Карпатська Україна в боротьбі за волю

Говорити про боротьбу Карпатської України за волю, з перспективи пройшлих, і так багатьох на події, останніх 10-и років, це значить щераз пережити ті світлі дні країни, яка перед десятками років, здавалося, Богом і людьми забута—таки двигнулась з просоння і осінню 1938 року стала центром заінтересування не лише всього українського народу, але також, майже, цілого світу.

Багато труду і праці треба було доделити, щоб піднести до висот самостійного життя ту гірську, помірно невелику частину української землі—Закарпаття, оту українську “Швайцарію”, чи “Срібну Землю”, як її називають.

На тій частині нашої землі—Закарпатті, що зараз нараховує небільше 700,000 мешканців, осілися предки українського народу ще в сіру давнину й жодна ворожа сила не зуміла їх звідтам насильно викорінити по нинішній день.

* * *

До 1015 року, цебто до смерті київського князя Володимира Великого, Закарпаття входило в склад Великої Київської Держави й ділило її долю й недолю. Наступник Володимира—Ярослав Мудрий залишив Закарпаття при Угорщині, бо його зять, Андрій, осів на угорському престолі (1046-1061) та разом з дружиною Анастасією, сприяли посиленню української культури й віри, обсаджуючи головні пости в адміністрації своїми людьми.

Не зважаючи на ряд невдоволень та внутрішні заворушення, перевага української віри й культури позначалась доволі сильно за весь час панування династії Арпадовичів (1015-1280). Однак, у звязку польсько-угорської змови проти Західно Українських Земель, становище українців ставало де далі гірше й трудніше. Починається боротьба за Галицько-Волинське Князівство, яка своїм розміром засягає також Закарпаття. У гру династично-спадкових непорозумінь, крім Польщі й Угорщини, що змагались захопити й ділитись українськими землями, входить Римський Папа, партія якого позбавляє влади останного Арпадовича Андрія III (1290-1301), а на угорський стіл коронує і наст-

тавляє Карла II, з роду Анжу, який повів політику наскрізь протиукраїнську, викликаючи тим ряд противідмінських повстань (Петро Петрович). Нажаль укр. Галицько-Волинські князі були зайняті боротьбою з татарами та Польщею і не могли достатньо вплинути на зміну долі українського народу за Карпатами. За часів т.зв. “домашньої династії” (1321-1526) Закарпаття зазнало чимало чужого впливу та латинізації. В 1349 році Польща загарбувала Західно Українські землі. Перестає існувати Галицько-Волинська Держава. На політичний овід висувається на півночі Литва, князі якої в погоні за збиранням українських земель, зводять боротьбу з татарами та поляками, але все ж при помочі таки укр. народу, вони перенимаються українською культурою і вірою, приєднуючи водночас великі простори українських земель до Литовсько-Українського Князівства.

Так один з литовсько-українського роду князь Федір Коріятович, витиснений внутрішніми непорозуміннями з Поділля, перейшов на Закарпаття, де одержав князівство Мукачів і Маковицю, спроваджуючи сюди водночас українських переселенців, що внаслідок спустошення війнами своїх місцевин, приходили на постійне переселення за Карпати, до Мукачівського Князівства. У самім Мукачеві Коріятович відновив монастир О.О. Василіян (на Чернечій Горі), який став осередком не лише релігійного, але й культурного життя цієї країни. В 1541 році Туреччина розбиває Угорщину опановуючи надовше більшу її частину. Закарпаття переходить під владу австрійських Габсбургів. Українське населення дістає певні полегші, головно під оглядом релігійним. Український народ не підпадав жадним ересям, які в часах реформації ширилися по всій Європі. Вони визнавали свою українську віру й східній обряд і ніхто їх за це не переслідував. Крім того українці одержали автономічні права також в адміністрації. Нажаль не було кому про ті права дбати, боротись за них і зберігати їх, бо нашему народові бракувало свідомої інтелігенції! Понадто релігійні розбіжності не завжди

сприяли розвиткові автономії, тим більше, що австр. цісар Рудольф II явно піддержував нетолерантних Єзуїтів, які розбивали наш народ на два табори. Коли ж певні області Закарпаття дістались під владу Юрія Раковця, українська церква дісталась під надгляд угорських протестантських баронів.

Переслідування православного духовенства та ув'язнення Раковцем єпископа Василя Тарасовича за намагання принести унію церковну, так подразнило вірних, що вони впарі зі своїм духовенством рішили принести унію та визволитись з під впливу лютеранів, кальвіністів і антитринітарій. В 1648 р., на замку в Другет принято злуку з Римом та вибрано Василіяна о. Петра Партенія своїм єпископом. Однаке і тут всякі обіцянки завели, а це було причиною до дальших непорозумінь на релігійному полі.

Після ряду воєн, що охоплювали середуць ї східну Європу, прийшло до миру в Карловицях 1699 р., де Угорщина, а тим самим — Закарпаття переходить під владу Габсбургів. Однаке нашему народові на Закарпатті від того не полегшало, бо німецькі й мадярські барони та гайдуки закріпостили народ, здираючи з нього останній гріш на податки й ріжні "дракі", узaleжнюючи їх всесіло від волі панів. Але у 18 ст. по всіх укр. землях починає зростати більш менш організований спротив проти кріпаччини й поневолення, який охоплює і Закарпаття. Тут у гористій країні повстає ряд збройних ватаг, завданням яких було "увільнити руський народ від панського ярма, кріпакства й знущання". Один з провідників того руху, Дмитро Довбуш став справжнім постражданим для чужих баронів і гайдуків.

У 1755 р. частина селян Закарпаття помандрувала напівдень та поселилася у Бач-Керестурі, потомки яких заховали свою окремішність до нинішніх днів (у північній Югославії), називаючи себе "бачванськими русинами-українцями". У наслідок надмірних терпінь та зневаги української православної Церкви, на Закарпатті (1761) повстає нове заворушення, яке тим разом мало характер "релігійних неспокоїв". Почалися арештування спричинників руху. Однаке згодом цісарева Марія Тереса таки була примушена завести певні реформи, які давали деякі полекші православній Церкві та обмежували панську розгнувданість. (Урбаріяльний закон Марії Тереси 1766 р.).

В першій половині 18 ст. (1747) в Мукачеві повстає перший семінар, де священик і дяк вчили читати й писати. У вищому відділі (богословському) навчав сам владика Ольшавський, що рік перед тим видав книжку-підручник "Начало Писем". У тому часі народні школи було дуже мало, а й ті належали переважно до німецько-мадярських протестантів. Українці мали всього три народні школи: Мукачів, Ужгород і Великі Каролі. Але вже в другій половині 18 ст. число укр. шкіл почало зростати.

Крім Мануїла Ольшавського, визначнішу роль у церковній діяльності відіграв його наслідник Іван Брадач, який добився визнання незалежності мукачівської єпархії від латинників, яке дещо пізніше було зовсім усамостійнене буллею Папи Климентія XIV (1771). Однаке Українська Православна Церква і надальше зазнавала пониження і упослідження зо сторони уряду.

Коли при розборі Польщі 1772 р. Австрія прилучила до себе й Галичину, а три роки пізніше — Буковину, ті землі почали додатно впливати на положення українського Закарпаття, надаючи йому чимдалі, виразне українське обличчя!

В загалі роки 1772 до 1918 — можна назвати роками праці, труду й боротьби Закарпаття за своє національне "Я"!

Першим незалежним уніяцьким єпископом у Мукачеві, був Андрій Бачинський, дорадник цісарського двора у Відні в українських справах. За його старанням столицею єпархії став Ужгород, де згромаджено гарну бібліотеку та основано духовну семінарію, в якій, аж до 1809 р., виклади відбувались в народній (зближеній до церковної) мові.

Аж цісар Йосиф II наданням "толеранційного патенту" призвав право Православній Церкві, нарівні з іншими церквами, користатись всіма правами, відчиняючи їй доступ до урядових кіл, бо всі горожани мали бути рівні перед правом! Безперечно, що той закон був додатньою сторінкою уряду. В Карпатській Україні повстає ціла сітка народніх і середніх шкіл, які підготовляли молодь до освітньої праці у першу чергу. У тих часах Іоанікій Базилович (1779-1805) пише, в шести томах, Історію Закарпаття (Бревіс Нотіціо Фундаціоніс Теодорі Коріатович), де виразно зазначено, що Закарпаття — це невідлучна частина України!

Нажаль по смерті Йосифа II, новий цісар Лєопольд почав переслідувати словян взагалі, а українців зокрема, попираючи всеціло мадярських баронів. Такий стан привів до того, що багато українських вчених закарпатців почало переходити до чужого табору: одні — до Москви, другі до мадярів, а ще інші до болгарів і т. д. Такі імена, як: професори Льодій і Балудянський перейшли до росіян, а останній став першим ректором петербурзького університету: брати Кокольники — стали російськими письменниками; лікар Юрій Гуца (1802-1839), знаменитий славіст, змінив прізвище на "Венедін" і став знаменитим письменником у Болгарії. Так українська інтелігенція цих часів на Закарпатті не вдержалась при своїм народі! Вона перенимала чужою великопанською манерсю і пропадала, полишаючи своїх гречкосів на поталу монголо-мадярам!

У 1844 році введено на Закарпатті мадярську мову як урядову та школоповинну для всіх слов'янських народів (словаків, українців, хорватів). Однака впарі з тим переслідуванням, почало зростати оживлення та відродження словян, яке набирало дедалі радикальнішої форми, включно до політичних заворушень та збройних повстань, які в 1848 році потрясли цілою середньою Європою та ввійшли до історії, як "Весна Народів"!

Наче передвісником того відродження був Михайло Лучкай, автор "Історії Закарпатської України" та "Словянсько-української граматики", де зазначує виразно окремішність тієї мови, якою говорить багато мілійонів українців.

У час "Словянського Зізду" у Празі 1848 р., були заступлені також закарпатські українці, які при помочі всіх словян домагалися від мадярського уряду повних прав та свободи для поневолених ними народів. Вони разом із словаками піднесли домагання відділитися зовсім від мадярів та прилучитися до Галичини. Населення країни повстає проти мадярських гнобителів. Рік пізніше 7 квітня, 1849 закарпатська інтелігенція вислава до Львова до "Головної Руської Ради" прохання, щоб їх преднати до себе, бо вони брати по крові й мові! Найвизначнішим провідником того бурхливого часу був Адольф Добрянський (урядовець), учасник "Словянського Зізду в Празі" й представник закарпатських українців у "Головній Руській Раді" у Львові. Він зорганізував українців та

домагався від уряду конституції, шкіл, академії і окремої української адміністрації. Він добився автономного "руського дистрикту", що складався з 4-х округ—комітетів: ужгородського, земплінського, мармарошського й угорчанського, де було переведено корисні реформи; заложено ряд українських шкіл, заведено укр. мову в урядах, які були обсаджені своїми людьми! Українська область начисляла тоді 391,000 українців. Тоді появляється також жвавий літературний рух, у проводі якого стає о. Олександер Духнович (1803-1865), автор поезій, що ввійшли в репертуар народних пісень, як: "Я русин (українець) був, є і буду" та гімн країни: "Підкарпатські русини (українці) оставте глибокий сон". Крім нього виступають на літературне поле: Олександер Павлович (1819-1900), Іван Сильвай, Евген Фенцик, Анатоль Кралицький, Олександер Гомічков та інші. Появляється ряд часописів і журналів: "Церковна Газета" (1856-58), "Світ" (1867-71); "Карпати" (1873-76), "Новий Світ" (1871-72). Сам Добрянський стає головою "Товариства св. Василія Великого" в Ужгороді (1866). Також у Пряшеві основано ще 1851 р. "Пряшівське літературне товариство". Але всежтаки мадяри топтали в неволі нижчі маси, які не мали великого опору у своїх постів і вчених, бо вони переймались російською мовою і часто не відріжняючи русина-українця від "руського"—москвина, потапали самі в чужім, російськім та мадярськім багні. Доречі т. зв. "москвофільство" тих часів було поширене також серед галицьких українців, провідником яких був Денис Зубрицький та інші його помічники й послідовники.

Коли в травні 1867 року було створено "Австрійсько-Угорську монархію"—доля Закарпаття під їхнім пануванням була дуже незавидна! Бо коли мадяри прийшли таким способом до більшої сили, вони повели шалену мадяризацію усього, що немадярське, що українське! Зовсім свідомо сприяли різним баламутствам і безпросвітності, доводячи Закарпаття до повної темряви й занепаду дотогочасної культури й цвілізації взагалі! Свою ненависть мадяри мотивували тим, що то "рускі", яких тут не сміє бути, вказуючи на Івана Раковського, який вдійсності почав при помочі чужих "комітетів" русифікувати всю, що, і де тільки міг!

Щоправда були спроби повернути на шлях народної культури й мови, але і тут важко бу-

ло встоятись, бо не було відповідних основ ані помочі. За намаганням еп. Панковича видано "Читанку для народніх шкіл"—Чопея, яка була зближена до народної мови як змістом так і правописом. Цей же Л. Чопей видав українсько-мадярський словник, де зазначує, що мова українська є окремішна від руської і не може її придергуватися! Але то були рідкі виїмки й вони ніяк не мали сили стримати планової мадяризації країни, яка наложила свої пута на культурно-громадське, політичне й релігійне життя нашого народу за Карпатами.

Коли ж прикінці дев'ятнадцятого століття українські вчені з Галичини почали більше цікавитися Закарпаттям, почали відвідувати ту землю (І. Верхратський, історик Ст. Томашівський, етнограф В. Гнатюк) та ряд українських студентів із ЗУЗ, які давали ріжні виступи (концерти, відчiti), у Сиготі, Ужгороді, Хусті, Севлюші й ін., а також сам Митрополит Андрій Шептицький побував деякий час в Ужгороді на розмові з церковними представниками—все це разом відчиняло приспані серця й уми провідних кіл закарпатської землі. Але мадяри скоро зорієнтувалися і почали недопускати не лише українських діячів на відвідини, але заборонили доступ майже всій українській пресі з Західніх та Східніх українських земель.

Серед недолі, переслідувань і безпросвітності зростав народ за Карпатами; зносив недоскатки й голод; пониження і упослідження, виставлений на крини й наругу чужого насилення. Не диво отже, що коли прийшла нагода покинути мадярську "опіку", наші брати почали громадно виїзджати в світ за очі, шукаючи країзої долі-волі за далекими полями, за широкими водами безмежних океанів—у Північній Америці! В обороні закарпатських українців виступив своїм меморіалом до уряду, ірляндець родом, Едмунд Еган, вказуючи на ті страшні кривди, які діються нашому народові зі сторони панів, баронів та різних селянських п'явок. І хоч за свої відважні виступи Е. Еган платить життям, то все ж його слова і діла почав поволи сприймати сам народ, шукаючи між собою тих, яким можна було повірити свою долю.

Так приходить до нового літературного пробудження. Почесне місце серед пробудителів Закарпаття на порозі 20 століття, займає О. Августин Волошин. Він сам вчить, сам укладає народною мовою писані календарі; видає ча-

спис "Наука". Йому під іншим оглядом помагають етн. М. Немеш, М. Врабель, автор збірників укр. народ. пісень; дальше — Д-р Гіядор Стрипський і Ю. Жаткович працюють на полі рідної мови, обороняючи її прав. Стрипський доказує в науковій праці, що в 17 ст. українці Закарпаття "писали кращою українською мовою, як тепер"! Проте треба повернути до народної мови і тільки її придергуватися та вживати в письмі!

Серед цієї внутрішньої праці й боротьби за свої права; за Церкву, за мову, за живе слово, яке, вже чуть мало пропасти серед галасу мадярських шовіністів — вибухає перша світова війна!

Під час цієї світової завірюхи Закарпаття переживало страхіття мадярських шибениць. Як у Галичині, так тут—мадяри вішали безвинних людей тільки тому, що вони мовляв "руські"—москвофіли, вороги монархії, і т. п. Так, вбільшості вони, мешканці гір, називали себе "руськими", але вони не були росіянами, москалями і не мали жадних симпатій ані до московських царів ані до мадярських баронів! Найкращим доказом того, що закарпатське населення не було про-русски наставлене, але було українське—було рішення Закарпатської Народної Ради, яка в 1919 році рішила приєднатися до Української Держави, з центром у золотоверхому Києві! Понадто в рядах українських воїнів—Стрільців було чимало Синів Срібної Землі, які боролися і гинули чи то в рядах Січових Стрільців, чи в рядах Гуцульського Куреня!

До перших рядів збройної боротьби зголовувалися брати Клемпуші з Ясіня, за почином яких було зорганізовано окремі збройні відділи Закарпаття. І саме вони багато спричинилися до створення Закарпатської Народної Ради та її проголошення злуки з українською державою у 1919 р.!

Та... "встоятись не було сили . . ." як співає пісня. З програшем і занепадом української держави, поділено Україну на чотири частини. Одна з них — Закарпаття дісталася, на основі пітсбургської умови, новоповсталій Чехо-Словакській республіці, як окрема автономна частина. Але, як це показалося в практиці, чехи й не думали додержуватись будьяких умов та постанов; а про автономію, Закарпаття лише чуло, що вона "має бути", однаке на ділі її ніколи не було! Навпаки, тут почалась інтенсивна чехіза-

ція і русифікація. Як гриби по дощі, зростають тут чеські школи, чеські установи, уряди, поліція; так майже вся державна і самоуправна адміністрація опинилася в чеських, а то нерідко і в мадярських руках. Місцеве укр. населення залишалося, як і ранше, лише робучою силою. Недаром тут була прийнялася назва, що кожний хто приїхав з Праги, чи взагалі зі заходу, той був "пан", а все домашнє населення було "тутешняцке", "бідняцке". Але згодом до тих "панів" зростала постепенно, але певно-нехіт і ненависть. Інколи треба було укр. інтелігентові довшої і то дбайливої знайомості з місцевим населенням, щоб здобути собі у нього довірія, щоб не бути тим зненавидженим "паном" з Праги, чи будь-звідки. Та недовірчість була наче самообороною супроти тих багатьох ошуканств, підступів та обдурувань, злегковаження яких коштувало неодного мешканця зелених гір дуже багато!

Але крок за кроком Закарпаття почало чим-раз більше пробуджуватися. В міру навязання добрих відносин з сусідними Західно Українськими Землями та напливом українських емігрантів зі Східних частин України, які, майже в 100 процент, рекрутувалися з б. воїнів Українських Армій — наростало дружне співжиття, виміна думок, життєвого досвіду, знання і культури!

Процес політичного відродження, що його поживив український самостійницький рух на ЗУЗ, перенісся також туди за Карпати і впари зо згаданими повище чинниками, започаткував ґрунтовну духову переміну майже усіх, навіть і найширших мас селянства і робітництва. Він бо з однієї сторони протиставив нову сильну ідею боротьби з ворогами за волю, висуваючи її в першу чергу проти московського комунізму, який тут почав був у загрозливій формі поширюватися, а з другої сторони ця ідея двигнула, головно молодь, до чинного думання, до праці над виробленням дисципліни, характеру, наставляючи її на шлях спротиву, на шлях боротьби за свободу своєї батьківщини! Цей новий політичний рух, ця ідея дискредитувала комуністичну отруту, параліжувала московську пропаганду, а в далішому загрівала ідейну молодь, а нерідко й старше покоління до невпинної праці, для добра і тільки для інтересів України, а не для її ката!

Саме тим кличам і ідеї українського націона-

лізму треба завдячувати дуже багато в відродженні Закарпаття!

Пересякнутий тією ідеєю, ідею вірності Богові і Батьківщині—Український Пласт гуртував молоде, нове свідоме покоління в любові до Бога і Батьківщини; затрівав її прикладами українських національних героїв, як треба жити, працювати, а навіть згинути з любови в боротьбі за волю тієї Батьківщини! Такі вихованці Українського Пласти згодом перебирають самі певні становища серед свого суспільства, поширяють ту ідею серед ширших кругів свого оточення. Основують перші чисто національні-самостійницькі часописи, журнали, тощо, і так посередно й безпосередно працюють над культурно-політичним та соціально-господарським піднесенням своєї близької країни; намагаючись дорівнювати своїм поступом іншим українським землям.

Як багато осягнено в ділянці виховання та політичної зрілості і національної свідомості закарпатських українців за помірно короткий час, може показати ряд ріжних українських установ, як: Просвіта, Рідна Школа, Закарпатський Банк, Закарпатський Пласт; різні спортивні та харитативні установи та своя українська преса, а понадто сітка народніх і середніх шкіл; Торговельна Академія, Учительський Семінар і багато-багато інших заведень. Все це повстало не з ласки чужого уряду-держави, а з праці пильних рук і умів сотень кращих синів цієї землі, які покріплени новими ідеями та новими силами б. ідейних українських воїнів-стрільців, — повною силою і юнацьким запалом працювали на полі рідної культури, науки і мистецтва. Вони вносили все нові здобутки й осяги, приготовляючи цю країну до подій, що повстали в 1938 році в наслідок послаблення державного апарату ЧСР.

Коли в осені 1938 р. захиталася Чехо-Словачька Республіка, а південний сусід-мадяри висунули свої претенсії, домагаючись прилучення Закарпаття до Мадярщини—закарпатські українці негайно почали протидіяти тим планам мадярських гонведів, які бажали ще гірше поневолити Зелену Країну!

За почином передових синів цієї землі, під проводом о. д-ра Августина Волошина покликано в Ужгороді до життя Українську Центральну Народну Раду яка почала діяти в жовтні 1938 року. Завданням цієї Ради було зорганізу-

вати та обеднати все населення Закарпаття, щоб спільними силами відстоюти свої права і заявити перед цілим світом, що ця частина укр. земель нікак не бажає мадярського ярма, а навпаки: — хоче мати власного господаря у вільності, рідній хаті.

Вже зарання було видно, що треба буде вложити багато зусиль, праці й боротьби, бо мадяри від початку намагалися, навіть силою, за-

хопити цілу країну. Навчені досвідом недавного минулого, українці наявно бачили необхідність організування своїх збройних сил. Недиво отже, що в той час виринула думка зорганізувати власну Народну Оборону, яка перебрала б охорону українського народного майна та була б гарантом порядку, ладу і безпеки краю.

Це були гарячі і непевні жовтневі дні 1918!
(Докінчення буде)

◆
Зиновій Карбович

На робітничий фронт!

(До питання профсоюзного руху)

Сила національно-визвольного руху гарантується — окрім інших моментів — життєвою пов'язаністю його дій з потребами широких народних мас. УПА-ОУН — сильні теж тим, що вони боронять всеобщих інтересів народних мас, отже і їх щодених потреб, звязуючи це з основною передумовою: національним визволенням. Соціальний зміст українського націоналізму мусить бути належно підкреслений в житті, не тільки, як нова справедлива соціальна теорія, але наявна практика. ОУН-УПА в час протинімецької війни ставали в захист соціальних інтересів мас нпр., проти вивозу народу в Німеччину, проти контингентів, тощо. Вони були водночас месниками народних кривд, звязуючи цю месть за народ з національно-політичним підкладом боротьби. Не інакше сьогодні. Боротьба іде чітко і ясно проти колхозів, проти виселень, проти виборів, тощо. УГВР-ОУН-УПА кинули не лише саме гасло: не йти до виборів, але відділи УПА-СБ-ОУН захищали силою репресований народ. Націоналізм мусить організувати боротьбу народних мас за життя. Національну ідею необхідно звязати з соціальною в одну цілість. Націоналізм мусить стати символом не лише національного, але через нього і водночас соціального визволення. Треба круто повернути до соціальної проблематики. Під захистом життєвих інтересів розуміємо конкретні, реальні потреби дні: національно-політичні, культурні, економічні, професійні і т. п.

Вся наша еміграція є робітницею, тобто — це здебільша індустрійні і хліборобські робітники на чужих заводах і фармах. До цього факту мусить органічно навязати свою дію український націоналізм. Ми відчужилиб себе від наших рідніх, від української еміграції, якщо не ввійшли в круг її заинтересувань, якщо не жили її турботами і болями, її радощами і смутками. Всі ми мусимо ввійти в таку саму сферу праці, що пересічний український робітник-емігрант. Так само, як він, кожен з нас має важко працювати на хліб серед таких самих умовин. Коли український робітник бідує, так само має жити й кожен з нас. Разом з ним маємо боротись за покращання умовин його побуту.

Соціально-психологічний контакт гарантується спільними пережиттями. В основу нашого соціального ладу покладена соціальна справедливість, яку гарантується забезпеченням приватної власності та права трудової власності на означенні засоби виробництва людини, яка власною працею це собі здобуває, елімінуючи визиск.

В нашему майбутньому образі стоїть творча, свободна людина і нація — спільнота, а в ній родина — в осередку уваги. Генеральна лінія нашої дії на відтинку робітництва, тобто еміграції взагалі, в соціальній площині: організований захист її інтересів всіми доступними засобами. До цих інтересів належать: економічні, культурні, національно-політичні, нпр., україн-

ські школи, компактне поселювання національними групами, українська преса, українські національні і церковні свята, як вільні від праці, — українські культурні імпрези, — але в небільшій мірі: належна соціальна опіка, рівноправність з робітниками-автохтонами, підвижка платні, поліпшення продукційного процесу і т. п. Для захисту українських національних, а зокрема професійних інтересів українського робітництва — необхідно зорганізувати **ПРОФСОЮЗ УКРАЇНСЬКОГО РОБІТНИЦТВА**, що ясно стояв би на **українських національно-соціальних позиціях** — очевидно і на **політично-національних** та захищав би інтереси українського робітника, як українця і людини. Водночас допомагати творенню національних профсоюзів. Інших народів, поневолених російсько-большевицьким імперіалізмом, напр., білоруського, литовського і т. п. Координаційний центр тих профсоюзів різних народів, поневолених большевизмом — бувби могутъю зброєю в руках Национально-Визвольних Революцій Народів АБН проти комунізму, комінформу, профінтерну і т. п. обманливих інституцій. Наше розуміння нації не має нічого спільного з клясовою теорією, яка, у висліді, дає поділ нації на капіталістичну і робітничу верстви, що дає в результаті робітничий інтернаціонал, який стоїть проти такогож нераз капіталістичного інтернаціоналу. Ми заперечуємо в принципі таку антинаціональну, атомізуючу націю теорію і практику.

Наша позиція в цих справах має зараз іншу мету. Нам ідеється про улегшення положення українців на чужині і використання всіх чужинних середовищ для української визвольної справи, отже і робітничого міжнародного руху. Як погодити наше органічне розуміння нації, яке не знатиме клясової організації в її лоні, з включенням нашого робітництва у фактичний стан, який існує на Заході, клясовий — по суті — робітничий рух? Отже: ми виходимо з існуючого реалітету і умовин життя в країнах де живе наша еміграція. Стверджуємо, що вона майже виключно робітнича. Зн., соціальний її інтерес в нічому не протиставний якісь іншій українській верстві. Отже поділ української нації тут не входить в рахубу. А поділ, який толерують і вважають для себе нешкідливим другі нації, нас особливо не інтересує. Наша мета: як використати найкраще існуючий стан для

нашої справи. Отже, українське робітництво, тобто політична еміграція, яка захищає єдність нації і проповідує ідеї національної єдності на базі соціальної справедливості, як теж дає свою, українську перспективу соціального ладу в світі, справедливого для світу праці, займає серед робітництва країн Заходу, (з яким — робітництвом — разом працює в заводах чи на рілі). до своїх національних справ окрему позицію, але з ним іде солідарно, в спільних справах, якщо його не використовують комуністичні, чи соціалістичні демагоги для своїх цілей. Тому українське робітництво стає стороожким по відношенні до різних профсоюзів робітників-автохтонів. Воно включається за посередництвом своїх **українських секцій** в такий профсоюз автохтонів, якого основні інтенції лежать на лінії його соціальних концепцій, а зокрема актуальних політичних інтересів України, тобто в **християнські профспілки**. За ніяких умов, навіть при найважчих матеріальних втратах, українське робітництво не сміє підтримувати ні в чому комуністичних профспілок, хоч би там була подавляюча більшість робітництва даної країни. Українські секції в **християнських профсоюзах** треба негайно перетворювати в **Центральний Український Профсоюз Европи**, а згодом всього світу, тобто профсоюз вільних українців поза СССР! Треба, щоб наша бельгійська, французька, англійська і т. п. робітничі централі взялися вже за це діло. Зі створенням українського профсоюзу допомагати водночас такій акції серед інших народів АБН, щоб згодом могти репрезентувати, в представленні до большевицького профінтерну СССР (казьонного, державно-капіталістичного кузнецівського обману), воюючий проти СССР весь робітничий світ, який стоїть за національну ідею, виказуючи пекло для (теж "інтернаціонального") робітника в СССР. Окрім солідарного захисту своїх соціальних інтересів — (ненатуралізованих робітників-чужинців, що перешкоджалоб теж асиміляції, бо приневоловалоб завжди виставляти ще окремі національні постулати політичних емігрантів), міг би такий український профсоюз, а з його ініціативи профсоюз народів АБН, свою підтримкою світового союзу профспілок, з якого викинено большевицькі казьонні профсоюзи СССР і васалів, — відіграти для української визвольної справи величезну роль! Треба прин-

ципово заквестіонувати визискувачам робітників, якими є ці всі кузнецovi і ко., право виступати від світу праці. Ніде в вільному Заході і серед найбльш капіталістичного середовища не виступає від робітників працедавець, а лише сам робітник. Тільки соціалістичний капіталіст — держава СССР — через своїх бюрократів виступає від імені робітників, працеємців! Це неймовірне чудовище! А зрештою! ради чого потребує СССР профсоюзу робітників, коли ж це "держава робітників"? Перед ким має там оборонятись робітництво? Пошо йому там профсоюзів? Невже не бачать самі кремлівські вельможі протиріч? Якщоб мали робітники боронитися перед новою большевицькою шляхтою, так тоді хай самі виберуть собі захисників, а нехай не "захищає" їх перед самим собою їх пан з нагайкою. Врешті, нічому дивуватись, тоталітарний соціалістичний режим Кремля має ще більші куріози, як напр. 13 млн. робітників в концтаборах держить "держава пролетарів". Все це треба постійно виказувати Заходові. Американська Федерація Праці — АФЛ — виразно антибольшевицька, (вже здавна була в конфлікті з СІО, яка стояла під керівництвом росіяніна з походження Сидні Гіллмана і Філіпа Морея), а теж лейбористський профсоюз і — що головне — весь **християнський** профсоюзний рух — моглиби підтримати не лише соціальний цілі Українського згл. Профсоюзу Народів АБН, які створили Координаційний Осередок, але і національні постуляти поневолених народів. Поминення досі використання для української визвольної справи могутнього робітничого антикомуністичного руху західних країн — серіозне наше завдання! Щоб звернути більшу вагу на значення сьогодні в світі профспілок, відмітимо факт вибору Трумана передусім завдяки профспілкам. Біля чверть всього працюючого населення ЗДА приймає участь в профспілках. Сьогодні мають Американська Федерація Праці (АФЛ), Конгрес Індустріальних Організацій (СІО), профсоюзи залізничників, машиністів, вуглексопів і т. п. понад 16 міліонів членів! Їхнього політичного впливу не доцінювати було б помилкою! Характерно, що в них не мають жодних впливів комуністи, або вони мінімальні. В АФЛ ніколи не толеровано комуністів, в СІО вони мали деякий вплив, чому треба завдячувати приступлення СІО до світового союзу профспілок на спілку з буль-

шевиками в жовтні 1945 р. Це привело до упадку впливів СІО так, що з 6 міліонів бюрових службовиків приступило до профспілки службовиків в СІО лише біля 36 тисяч! Це хитання в СІО довго не тривало. На останньому зїзді в Портленд, голосувало понад 600 делегатів — проти 40 за плян Маршала — проти СССР. Водночас зїзд уповноважив Екзекутиву СІО зірвати світовий союз профспілок, де комуністи добилися впливу. Його, як відомо, зірвано. На цьому самому зїзді судя найвищого суду ЗДА вказав на це, що завданням американських профспілок є м.ін. зробити близькими для ЗДА теж проблеми європейських робітників. Не сміємо оставити жодної нагоди невикористаною для скріплення нашої справи. Не забуваймо, що з професійного руху вийшло багато визначних мужів Заходу. Треба впливати на них всіми заходами. Коли сьогодні Джеймс Кейтер від імені 6 міліонів робітників, зорганізованих в СІО, зривав світовий совєтофільський профсоюз, коли його президент англієць Артур Дікін від імені близько 8 млн. англійських "Трейд Юніонс" заявляв Васілієві Кузнєцову, що він не ре-презентує робітництва народів СССР — то таких справ не можемо оставляти невикористаними. Зрештою, наше незайнтересування цією справою відкриє дорогу іншим, які зведуть важливу річ на манівці.

Проблеми профсоюзного руху існуватимуть і розвиватимуться незалежно від нас. До питань світового порядку наше робітництво мусітиме занимати становище таке чи інше, практично. Отже, або це буде українська позиція, або наш профсоюзний рух буде лише додатком до чужого в кожній країні, де живе і працює наша еміграція. Або будемо давати лише свої голоси чужій фірмі, або наші голоси говоритимуть про нас і від нас! Ми заступаємо цей другий погляд. Воно дивно, що наша преса зовсім не цікавиться тими, так вжливими питаннями. Хто має сказати нашему робітникові слово правди?! Ясно, що він буде вчитуватися в французьку, бельгійську чи іншу американську робітничу пресу, яка дасть йому відповідь і на ці його журбу. Цей факт, що це буде відповідь не-українська, маємо записати на свій карб. Воно, справді, дивно, що напр., в Аргентині іде дрібний змаг за те, кого визнає тих кілька-сот українців "просвітян", зрештою, добрих патріотів: УГВР — чи Національну Раду, ОУН — чи мель-

никівців, але не йде змаг за **суттєве**: привернути українству, українській національній ідеї ці тисячі скомунізованих українців, якими ніхто не журиється, їх зліднями, смутками, радощами. Ми вміємо вести "просвітянську" працю — зрештою, корисну, необхідну, творчу, але ніхто не хоче братись за другу, не менше важливу, але і важку: за захист національних, соціальних і культурних інтересів українського робітника в його професійному житті, в копальні і заводі. Там баламутить наше безкорисне, ідеалістичне робітництво комунізм, а наші люди, замість піти в народню гущу, в ці важко працюючі лави, пишуть лише сентиментальні речі, як гарні спогади про Рідний Край, забуваючи, що Рідний Край, це не лише приємний спомин, але пов'язання на кожному кроці з ним кожного українця за станком, на рілі, серед дроворубів, в копальннях. Всюди маємо бути і боротися разом з нашим робітництвом за покращення його долі, теж його матеріально-економічного побуту! Нас все інтересує. Нічого не оставляємо для демагогії комуністів! На закид, що закладений нами Український Профсоюз не зможе добитися ізольовано від автохтонного профсоюзу ніяких успіхів, відмічаємо, що організована сила завжди має успіх і — за всяких умовин. Вистачає вже цей пропагандивний успіх, якого можливо добитися публічним виступом проти профсоюзу кузнечових, філієне і інших шверніків, але з того безумовно будуть і безпосередні реальні користі для українського робітництва.

Звернення Координаційного Осередка Національних Профсоюзів поневолених народів СССР до всього працюючого світу малоб грандіозне значення для української визвольної справи, коли там в зручний спосіб повязалось нашу боротьбу за національне визволення, цілі УПА-ОУН-УГВР, з проблемами соціального визволення. Таке звернення малоб більший резонанс у світі, як академічні заклики студентів, чи інших інтелектуалів, бо воно вдарялоб в найбільший обман большевизму: "рай працюючих", який окреслюють саміж працюючі — пеклом.

Це говорив би союз вільних робітників **України** і інших народів АБН. Такий профсоюз міг би приймати участь в антикомуністичному світовому профсоюзові і там актуалізувати питання національного визволення, як передумо-

ву соціального. Наши нпр., хліборобські робітники є неорганізовані, те саме лісоруби, шахтарі, і т. п. Це замало, що вони творили лише українські секції в чужих профсоюзах, хоч це дуже важливе і правильне, але треба всіх звести під один український дах, а водночас, відповідно впливаючи на робітництво інших народів АБН, — довести до солідарного виступу всіх поневолених перед зовнішнім світом. Ми сподіваємося, що тепер будемо мати успіх, бо зараз комуністичні профспілки ізольовані. Отже є два світові профсоюзи. Поділ іде не по лінії Ельби чи Велтави, але почерез народи. Отже, нпр., християнські профспілки Заходу станили проти таких же профспілок в лоні того самого народу, які є під впливами комуністів. З країн Сходу бракують місця в антикомуністичному профсоюзі. Їх треба заповнити нашими представниками, але з новими ідеями, не ідеями соціалізму, а визвольного в національному і соціальному сенсі українського націоналізму. Коли поділ іде почерез народи на Заході, де ще діє баламутство Маркса, то на Сході народи, як цілість стоять проти Маркса і проти його епігонів, кузнецових і інших вельмож!

Ці правди треба ще більше усвідомляти тепер поволі прозріваючому світові. Не можна зражуватися тим, що нам не підходить концепційно світовий профсоюзний рух робітництва, бо він виходить з фальшивих пресумпцій: клясового поділу. В нашому, націоналістично му розумінні непотрібна така структура світового профсоюзного руху, бо ми реорганізуємо життя на засаді солідарності соціальних верств, гарантії національною державою за кожним працівником таких умовин побуту і праці, що всякі міжнародні гарантії будуть непотрібні. Зрештою, в нашему устрою будуть лише працівники, отже робітник не буде якоюсь новою породою громадянина. Очевидно, і за нашої дійсності майбутнього будуть світові зїзди, організації співпраці, обміну досвідом соціального реформаторства, досягнень у виробничому процесі і т. д., тобто будуть зустрічатися люди однакових професій різних національностей, але інший тон, зміст і ціль надамо цій співпраці. Це будуть відпоручники націй для означених справ професійного характеру з лона означених професій, але це не будуть представники поневолених кляс в лонах націй! Ці ідеї нового справедливого, міжнародного і

внутрінаціонального ладу нам треба проповідувати в світі, отже і серед профсоюзного руху, де наше робітництво не виступатиме, як кляса, але як представники нації для захисту закордоном її інтересів, (м. ін. теж соціальних інтересів, окрім суттєвих національних, її невеличкої еміграційної вітки). Коли у зверненні такого українського профсоюзу будуть нові, національно-соціальні нотки, тобто, робітник промовлятиме не як якась кляса, верства, каста, але як член нації від імені нації, а не кляси — то це дасть подих нового! Це говоритимуть не робітники, по національноті українці, але **українці**, по професії шахтарі, текстильні, хліборобські працівники, чи лісоруби. Для такого голосу українців уважаємо доцільним ужити теж світовий антикомуністичний профсоюз. Наша еміграція, вся майже без винятку, робітнича, отже, не можна поминати профсоюзного відтинку, ми мусимо дати українській гущі політичний напрямок, могутній порив, великий стимул, будучи певним цього, що вужчу, культурно-просвітнію роботу, за нашою поміччю, добре робитимуть культурні працівники і зпoза наших рядів. Даймо стиль і розмах усьому! В українській пресі присвятити окрему увагу життю, праці, загальному і злободінному проблемам українського робітника, шахтаря, лісоруба тощо: — давати йому поради, вказівки, захищати організованими акціями його інтереси і т. п.

УКРАЇНСЬКА КАТЕДРА НА МОНТРЕАЛЬСЬКІМ УНІВЕРСИТЕТИ

Як довідуємось з Канади, дня 31 березня цього року, в "Інституті Слов'янознавства" при фільользогічному відділі Монреальського університету (французького) відбулася інавгурація українського відділу Інституту.

На разі відкрита катедра української літератури, про яку почав вже викладати др. Д. Донцов.

Ініціатива цеї української культурної справи належить панству др. Ю. Русову і Н. Русовій.

Є дуже побажанням, щоби українські устано-

Дальше" політичну грамоту поставити перед іншою.

Не забуваймо, що навіть в заможніх канадських емігрантів зустрінете на стінах портрети сталінів і ко. З Канади з золотими "серпами і молотами" верталися деякі збаламучені українці до УССР. Антикомуністичний фронт скріпити негайно, зокрема серед народньої гущі — наказ хвилини! Щоб наша еміграція стала авангардом антикомуністичної країни, мусить насамперед сама очиститися від комуністичної зарази. Нажаль, ще є обдурені серед українців на Заході, затуркані ворожою пропагандою. З манівців завернути збаламучених можна, лише ввійшовши в їх круги. Одних, які в легковірності, підтримують ворога — навернемо розкриттям правди, других, які живуть в нужді, і яких захистом їх соціальних інтересів та антикаліталістичною демагогією зловили комуністи в свої тенета — візьмемо, станувши **самому в захист їх інтересів** працюючи серед них так само чорно, як вони і видвигаючи позитивні цілі нашої боротьби, наш образ майбутнього.

Наше гасло: **Націоналісти, в копальні і фабрики! На шахтах і заводах дайте бій комуністам!**

В народі і з народом мусимо бути так, як є з ним в Україні — наша геройчна, непоборна УПА і ОУН!

ви як в Канаді так і в ЗДА прийшли з допомогою нашій, бажаючій студіювати українську, молоді і оплатили вступ хоч кільком студентам.

Вписове виносить 7.50 дол., на дві години 15 дол. — за семестр.

Подобається Вам наш журнал,
ТО ПРИЄДНАЙТЕ НАМ

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ

Перший Зізд Українських Профспілок Європи

Проблема організаційного охоплення українського робітництва та профсоюзного руху на еміграції порушена основно в статті З. Карбовича: "На робітничий фронт", увійшла на сьогодні в стадію реалізації.

За повідомленням з Бельгії, в днях 8 і 9-ого травня 1949 р. відбудеться в місті Брюселе Перший Зізд Українських Профспілок Європи, на якому буде основно висвітлено вагу та завдання укр. професійного руху на еміграції.

Одним з основних завдань Зізду є створення центрального проводу та вибір керівних органів, які малиб в будучому унапрямлювати та надати організаційний зміст і ріямці укр. профсоюзному рухові на еміграції.

Ініціаторами цього, так важкого і довго очікуваного Зізду, є — Спілка Укіїнських Робітників у Бельгії та Обєднання Українських Робітників у Франції.

Програма Зізду, яку подаємо понижче, вказує, що Зізд підготовано з належним розумінням ваги цієї події.

* * *

ПРОГРАМА ПЕРШОГО ЗІЗДУ УКРАЇНСЬКИХ ПРОФСПІЛОК ЄВРОПИ

що відбудеться в Брюселе (Бельгія)

в днях 8 і 9 травня, 1949 р.

I-ший день: неділя 8.5. 1949

Год. 8-ма: Богослуження в обох українських церквах для Делегатів і Гостей.

1. Год. 10-та: Відкриття Зізду, привіти.
2. Вибір Президії Зізду.
3. Прийняття правильника.
4. Звіти делегацій.
5. Доповіді:
 - а) "Завдання і вага професійного руху" — К. Мулькевич (Бельгія).
 - б) "Український професійний рух" — представник з Німеччини.

Обідова перерва

(Спільний обід для Делегатів і Гостей)

Год. 16-та: Продовження доповідей:

- в) "Розвиток і стан профспілок у повоєнному часі" — Яр. Пришляк (Бельгія).
- г) "Роля і завдання українського робітництва на чужині" — Іван Попович (Франція).

6. Дискусія над доповідями.

7. Утворення Комісій:

- а) мандатової,
- б) організаційно-статутової,
- в) економічно-фінансової,
- г) пресово-пропагандистської,
- г) резолюційної,
- д) комісії-матки.

II-ий день: понеділок, 9.5.1949

8. Год. 8:30: Праці Комісій.

9. Год. 11:30: Звіти з праці Комісій.

Год. 15-та: Продовження нарад:

10. Прийняття статуту.

11. Вибір керівних органів.

12. Прийняття резолюцій.

13. Різне.

14. Закриття Зізду.

За Ініціативний Комітет:

Спілка Українських Робітників у Бельгії:

К. Мулькевич вл.р., гол.; Я. Пришляк вл.р. секр.

Обєднання Українських Робітників у Франції:

І. Попович вл.р., голова; П. Поліщук вл.р. секр.

* * *

Уформлення українського професійного руху під одним центральним проводом скріпить загальний український фронт боротьби проти комуністичної Росії за визволення України, а цим самим і укр. робітництва, з тиранії большевицького поневолення.

Українське громадянство на еміграції може лише привітати почин ініціаторів Зізду та побажати Зізові якнайкращих успіхів в його відповідальній праці.

І-ра група УПА, яка прибула до Німеччини 11 вересня 1947 р. В першому ряді по середині—командир Лев Футала-Лагідний.

СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ НА ДОПОМОГУ ДЛЯ УПА

УКРАЇНСЬКА ПОВСТАНСЬКА АРМІЯ — ЦЕ НЕ ТІЛЬКИ ЗБРОЙНЕ РАМЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ, АЛЕ АВАНГАРД ВСІХ СВОБОДОЛЮБНИХ НАРОДІВ СВІТУ В БОРОТЬБІ З РОСІЙСЬКИМ ІМПЕРІЯЛІЗМОМ І ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНИМ КОМУНІЗМОМ.

УПА БОРЄТЬСЯ

ЗА ЗНИЩЕННЯ РОСІЙСЬКОГО ІМПЕРІЯЛІЗМУ

ЗА ПОВАЛЕННЯ ТОТАЛІТАРНОЇ КОМУНІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ

ЗА СВОБОДУ ЛЮДИНИ І НАРОДІВ ЦЛОГО СВІТУ.

„Безсмертний”

(Із спогадів)

З початком весни 1945 р. почали збільшуватись відділи УПА. Весь український молодняк, в якому відівалася козацька кров, єднався під прапори УПА, щоб виконати національний обов'язок. Весна заносилася гарна. По найменших закутинах “закерзонської України” почався вишкіл добровольців УПА. Ворог ще не мав сили опанувати теренів “закерзонської України”, був безрадний. Адміністративну владу перейняли відділи УПА. Населення почувало себе мов у самостійній державі. По селях створено кущові самооборонні відділи (СКВ), що охороняли населення від польсько-большевицьких банд, що часто нападали на українські села. Вишколювалися відділи УПА, щоб стати в обороні своєї батьківщини. Але в травні 1945 р. ворог очуняв, мобілізував нові кадри та почав оперативні дії проти УПА та українського населення.

Неділя, 19 серпня 1945 р., день погідний і теплий. В малому лісі над с. З. таборував відділ молодих під командуванням сотенного Г. Навколо в кожному селі квартирували частини ВП. Згідно з наказом проводу і вищого командування УПА, відділи повинні були конспіруватись та не входити з ворогом у затяжні бої. Командир скликав цілий командний склад на відправу. На відправі заявив, що, згідно з наказом вищого командування, щоб не зводити затяжних боїв з ВП., він вирішив відділ розчленувати.

Коли почав западати сумерк, з місця постюю вирушив відділ юнаків. Цьому відділові юнаків доручено час облави перебути в криївці. Команду над юнаками перебрав командир Лагідний, що виконував функцію сот. виховника. Це було в лісі над с. Б.

20. 8. на світанку, як збудилися зі сну, розділилися по криївках. До однієї криївки пішов командр Лагідний, і стрільці: Леськів, Теплий та рій ройового Нежонатого. До другої криївки пішов ройовий Горевій із своїм роєм.

Ворог почав з артилерії обстрілювати ліс. Ми вже були зорієнтовані, що сьогодні, певно, буде облава на цю дільницю лісу. В криївці тем-

но. Стрільці не призвичаєні до криївки, кожний зле себе почуває. Деято попоїли, закурили й шолягали спати, інші жартують, бо сон їх не бере. Восьма година. Мов крізь сон, чути на поверхні землі рух і крики. Відразу зорієнтувалися, що це ВП. Всередині всі збудилися. Відчиняється вікно з криївки при вході і чути голос: “Бандьора, виході!” В той час, коли большівик відчинив вихід, із середини вискочило два стрільці: стр. Яструб і стр. Лис. Польські комуністи кричали: “Виходзіть, ніц вам нє бендзє”. Всі мов завмерли, ніхто дальше не відзвався. Розлючені бандити кинули до середини дві гранати. Почало бракувати повітря. Один з ВП стає над входом до криївки, звертається до вих. Лагідного. Насамперед заявляє, що він поручник ВП, просить, щоб вих. Лагідний вийшов сам і дозволив стрільцям. Поручник каже: “Ви естесьце тераз под землю, а ми на землі. Ваше жице ест в наших ренках”. Лагідний: “Неправда, брешете! Ви вбиваєте невинних людей і грабуєте. Ми вам живими не піддамося”.

Поручник почав злоститись: “Ну і так вшице погінєць”. Вих. Лагідний відповідає спокійно: “На це ми приготовані”. Поручник: “Я пануємо ще 10 мін. до намисленя”.

Вих. Лагідний каже, що він живим не піддається. Стрільцям наказує вийти, беручи до уваги ще всілякі можливості, що може пощастити їм якось утекти або, може, наші по дорозі їх відбіють, сам криє їх відворот. Коли останній стрілець відійшов далі, тоді Лагідний викинув гранати одну наліво, другу направо і почав стріляти з МП. Поручник став кричати: “Не уцепкаць, класьць сен на землі і щеляць!” В той час користають з великого замішання стрільці, і декому вдається пробитись. ВП залягло і почало стріляти до криївки, бо думали, що Лагідний буде втікати. Але він лишився в криївці, бо рішився згинути всередині. Лагідний заховує записки і літературу, щоб не попали ворогові в руки.

За хвилю поручник дає наказ “жуцаць гранати і до криївки входом і виходом полетіли

гранати, тільки всередині чути було вибухи та виходили клуби диму. Вкинули 20 гранат. Все-редині дим починає душити. Тоді Лагідний змочує хусточку, прикладає до уст і лягає на землю. Хвилька перерви, думають, що він уже не живе, дим трохи вийшов. Очунявшись, Лагідний підійшов до входу, викинув гранату й стріляє з СП. ВП знову відскочили від криївки, за хвилину знов почали стріляти і кидати гранати до сесредини. І це не помогло. Він живе! Постріли втихи.

В вузькому коридорі, що вів до криївки, з'явилось слабеньке світло. Мабуть, хтось із ВП лізе до криївки побачити, чи він живе. Хтось із ліхтаркою в руці обережно прокрадається. Лагідний, що мав у руці пістолю, готову до пострілу, стріляє три рази в того осібника, і цей з криком подається назад до виходу. Лагідний робить барикади із стрілецьких плащів та наметів і затикає діри до криївки, щоб його не вразили гранати. ВП починає знову кидати гранати й стріляти. По вибуху гранат він бере протитанкову гранату, обережно підходить вузьким коридором і викидає її на поверхню. В той час падає ворожа граната до середини і ранить його в руку і ногу.

Лагідний, ще притомний, але ослаблій ліг на землю. Думає про те, щоб не втратити свідомості, щоб часом ВП не забрало його живим. Думає також про те, чи стріляти в себе чи ні.

Нагло зауважив частину виходу розкопаною, побачив денне світло. В тому місці, де лежав Лагідний, ще не було розкопано. Тим часом криївку розкопують дальше й починають розбирати там, де лежав й Лагідний. Коли розкопали, один зауважив Лагідного. Другий каже: "Попатш, чи ма броде". (Один із командирів носив чорну бороду). Почувши ці слова, Лагідний бере в руки пістолю й гранату, ховає під голову, МП кладе коло себе з лівої сторони і вдає неживого. ВП радіє, що Лагідний вбитий, один вояк з ВП звертається до поручника: "Пане поручніку, я муше зъонгнонць бути, бо мое подарте". Поручник дозволяє. Вояк стягає з нього чоботи й подає нагору. Відтак забирає МП, що лежало кол нього, але Лагідний не рухається. МП також подає нагору. Пізніше бере його за ліву руку, бо праву з пістолею він тримав під головою. Каже: "Мял зегарек і нема, певне гдзесь сховал". Далі каже до поручника:

"Он ма єще ренце цепле" — "То ніц не шко-

дзі, бо недавно забіти, єще двух до съродка і вицьонгнонць на гуре і зробіми коло него ревізіен". В той час один згори нахилився до того вояка і каже: "Помацай го за пульс".

Як почув це Лагідний, зривається й стріляє три рази з пістолі в того вояка, який стягав чоботи. Цей падає на землю. Два постріли посилає наверх і ранить поручника. Ранений поручник дає наказ: "Жуцаць гранати і по 10 центиметруф, стшеляць!" Лагідний перескакує в другий кут криївки. ВП починає четвертий раз кидати гранати і стріляти; але це його не вражає. Пораненого поручника забирають і виходять.

Уже смеркло, починає падати дощ. ВП, що залишилося коло криївки, говорить між собою: "Цекаф єstem, чи он живе". Другий відповів: "Напевно не, попатш, же лежки", — показує на свого вояка, що його вбив Лагідний. Вони забули, що то їх вояк упав, і всі відходять. Лагідний почув, що відходять, вільно віддихнув.

Над криївкою спокійно, лише чути, як падає дощ. Підождавши, Лагідний помаленьку виходить з криївки, прислухається, нема нікого. Звертає назад до криївки, забирає записки і літературу, а на вбитому воякові залишає записку "Я живий і здоровий, шукайте мене". Виходить босий з пістолею в руці.

Дощ падає далі. Темно. Лісом він заходить до крайньої хати присілка с. Б. Господар йому говорить, що в селі є ВП. Але він не зважає і просить господаря, щоб його заховав. Тоді господар заховав його, добре вкрив, і він зараз заснув. Збудився аж на ранок, як господар приніс йому істи. Коли збудився, почув сильний біль неперевязаних ран, що дістав від ворожої гранати, і попросив господаря, щоб повідомив, що він поранений. Звязок було тяжко встановити, бо ворог розпорощився по терені, нікого не можна було знайти. Два дні рані не були перевязані і почали сильно пекти. По двох днях господар повідомив кущову санітарку, що була в с. Б. Вночі 23 серпня прийшла санітарка, обмила й поперевязувала рани. Через неї висилає штафету, щоб повідомити бунчужного Соколенка, де він перебуває. Другого дня вона знайшла бунчужного й доручила йому штафету.

Соколенко, довідавшись про цей випадок,

бере з собою ройового Лозу й поміж ворожими стежами та заставами вони прoderлись до с. Б., в селі взяли коня і, не зважаючи на небезпеку, перевезли пораненого до приготованої криївки. Під доброю санітарною опікою Лагід-

ний, полежавши в криївці два тижні—виздоровів і почував себе дуже добре.

Не один раз сотні героїв дивились смерті в вічі й боролись з нею, але віра й відвага спасла їх.

Чот. виховник УПА.

Командир УПА — Лев Футала-Лагідний прибув до Америки

Командир УПА—Лев Футала-Лагідний

Минулого місяця прибув до ЗДА на стажий побут командир УПА — Лев Футала—Лагідний.

До Америки переїхав він враз з родичами та ріднею, яких віднайшов на еміграції в Німеччині, одержавши попередньо згоду та дозвіл на виїзд від Команди Відділу УПА в Німеччині.

Члени Головної Управи ООЧСУ мали змогу запізнатися з командиром Футалою на засіданні Управи та заразом почути його доклад про хід визвольної боротьби на Україні.

Командир Л. Футала-Лагідний, це представник молодого покоління укр. революціонерів із західних земель України.

Уроджений 23. I. 1922 р. — покінчив середню

освіту та студіював відтак ветиренарію на львівському університеті.

На заклик ОУН вступає з початком 1944 р. в ряди УПА і як повстанець—командир, переходить важкий шлях збройної боротьби проти німецьких та большевицьких окупантів.

За зразкове виконування обовязків та геройську поставу в боротьбі з ворогом зістає відзначений Золотим Хрестом Заслуги 1-шої Кляси.

З початком 1945 р., за наказом команди УПА, переходить на Лемківщину для організування оборони тамошнього укр. населення перед насильним виселенням в глибину Сowітського Союзу та знущанням польського червоного війська.

Боротьба з польськими червоними відділами та відділами російського НКВД продовжується на Лемківщині до 1947 р., коли то большевики, по договорі з Польщею та Чехословаччиною, кинули до акції проти УПА чисельні дивізії військ НКВД, переселюючи при цьому з нечуваною жорстокістю залишки укр. населення на Лемківщині.

У висліді цієї акції, відділи УПА та ОУН на цих теренах залишилися без українського за-пілля.

Виконавши завдання, згідно наказу Головної Команди УПА і проводу ОУН, частина відділів УПА перешла з Лемківщини на схід від лінії Керзона а частина, виконуючи наказ, подалась в рейд до Західної Європи, щоби поінформувати світ про визвольну боротьбу укр. народу.

На терені Лемківщини залишились лише окремі бойкви ОУН для виконування спеціальних завдань.

Командир Футала враз із своєю групою УПА вийшов в рейд і по важких переправах та боях із зустрічними большевицькими відділами добився вкінці дня 11 вересня 1947 р. до американської зони Німеччини.

Труднощі рейду, невигоди повстанчого життя та безпереривна боротьба з ворогом на протязі цілих років, залишили своє пятно на цьому молодому повстанцеві-революціонерові.

Заблизнені рани від ворожих куль, це німі свідки недавних ще боїв з ворогом, в яких командир Футала-Лагідний був чотири рази ранений.

Ми раді та горді з того, що між нами сьогодні можемо привітати свідка та участника боротьби легендарної УПА.

Українське громадянство в Америці матиме змогу почuti вкоротці безпосередньо від командира Футали факти про дійсність революційної боротьби УПА і ОУН на Україні.

В черговому числі "Вісника" буде передруковано допись команд. Футали-Лагідного про визвольну боротьбу УПА та революційного підпілля ОУН на українських землях.

До позиції ЗЧ ОУН в Національній Раді

Від Редакції "Вісника": Понижче передруковуємо із "Сурми", органу ЗЧ. ОУН, офіційну статтю про домагання та відношення ЗЧ ОУН до Національної Ради.

Ще під час роботи в Підготовчій Комісії з боку делегатів ЗЧ ОУН були рішучі заперечення т. б. Основного Закону, бо вона не давала жодних підстав політичної консолідації і стверджувала штучну нежиттєву структуру Національної Ради. Наші позиції не зустріли визнання з боку інших політичних угрупувань і тому ми зафіксували свою окрему думку в документах Підготовчої Комісії. Про це було відмічено також і в нашій політичній Декларації, оголошенні на першій сесії Національної Ради.

Коли політичне угрупування на політичному форумі виголошує окрему думку, то в той спосіб воно не тільки здіймає з себе відповідальність за прийняті рішення, але й залишає за собою право дальнішого виборювання своєї позиції. Це її політичний обов'язок. Тому ми вважаємо за потрібне висвітлити засади нашого критичного відношення до акту 16 липня.

Але, критикуючи той акт, ми не обмежуємося лише негацією зробленого. Ми мусимо накреслити той шлях, що єдино спроможний довести почате діло до його належного завершення. Він мусить стати основною тезою політичної співпраці. Та теза органічно випливає з правильного розуміння визвольного процесу. Ніяка ак-

ція і ніяка формація не мають для нас самостійного значення. Все мусить бути поставлене на службу основній, домінуючій ідеї — визволення України. Всі явища політичного й громадського життя ми розглядаємо виключно в аспекті цієї ідеї. З цього основного пункту ми розцінюємо все, бо виправдане її живе лише те, чого вимагає ця основна мета. Отже і творення Національної Ради та співпрацю в ній політичних середовищ ми не можемо брати ізольовано від завдань і вимог визвольної боротьби.

Характер нашої визвольної боротьби вимагає існування на еміграції такого органу, який втілював би ідеї української державності й репрезентував у легальних формах українську державну ідею.

Справа державного визволення це не лише відділення від Росії й набуття суверенности, як кінцева мета визвольного процесу. Якби так стояла справа, то творення тут на еміграції державного центру булоб передчасним і невиправданим. Ми повинні вже зараз вибороти дві основні позиції, які певною мірою обумовлять в дальшому досягнення основної мети, а саме: 1. ствердити на міжнародному політичному форумі Україну, як державу і 2. заперечити право державно-політичного представництва України "урядом" УССР, протиставити їйому інший державний центр. З цього її виникає конечність існування державного центру, як рівнож це виз-

начає і його завдання. Не будемо зупинятися на першому, що це всім відомо, і в розумінні його немає великих розбіжностей. Ми повинні участь України в міжнародному житті, яку воно набула після другої світової війни, позбавити тої специфічності, що її надав ССР, узаконити це право, довести його, висвітлити дійсну позицію України в розвязці тих або тих міжнародних проблем.

Це завдання зближено однаково розуміють всі наші політичні середовища й тому уточнення формульовань їх могло б і повинно було стати однією зі складових частин платформи консолідації в Нац. Раді.

На жаль не можемо сказати про наближене розуміння другого нашого завдання — протиставлення урядові УССР, а тим самим і природи нашого державного тіла на еміграції. В цьому їй полягає суть наших розходжень. І так довго не буде завершена політична консолідація, як довго не знайдемо спільноти мови. Будемо мати її — тоді всі питання, в тому числі питання структури Нац. Ради підуть нормальним шляхом до своєго розвязання. В чому ж справа?

Дехто хоче сперти наш державний центр на самому праві українського народу на самостійне державне існування, розглядаючи його як льогічний вислід того права. Це може мати рацію, але якщо ми обмежилися лише тим, ми зробили величезну помилку. Поперше, саме право українського народу на державну суверенність перебуває у стадії виборення, а подруге, в такому випадку легальний державний центр на чужині втрачає свою основну рису — протиставлення існуючому большевицькому урядові, бо на такому праві України може спиратися кожний уряд, в тому числі й УССР.

Другі хочуть сперти державний центр на виявлений в 1917-20 рр. волі українського народу, на державних актах того часу. Ми ніяк не запречуємо значення цих актів. Ми вважаємо також за конечне пов'язувати наш державний центр з тими актами. Але ми рішуче відкидаємо можливість спертя його лише на засадах легітимності. Якщо ми навіть і довели всьому світові, що акти Центральної Ради, Військового З'їзду й Трудового Конгресу були виявом справжньої волі українського народу, то яке це буде мати значення сьогодні, через 30 років? Що з того, що всі визнають законність того-

часного уряду, але від того він не стане нічим іншим, як лише історичною реліквією, хай навіть правдивою для всіх і близькою нашему серцю. Уряд мусить відповісти волі народу в його сучасному а не історичному вияві. Це ще більше стосується до такого державного центру, який твориться у протиставленні до формально існуючого чужого уряду, бо якраз в той спосіб доводиться, що він є узурпаторський.

Отже, не посилання на легітимність, а доведення того, що воля нашого народу, засвідчена в державних актах того часу, **залишилась незмінною** і що наш державний центр є дійсним виявом його сьогоднішньої волі, мусить стати нашим основним завданням. Лише так можна довести й право на існування і правосильність дії нашого державного центру. І лише тоді він буде дійсно протиставлений існуючому урядові, бо владі можна протиставляти **волю народу, а не твір, як такий**. В інший спосіб поборюють один одного тільки узурпатори.

Як же можна довести, що наш державний центр є виявом сьогоднішньої волі народу? Коли народ є позбавлений нормальних шляхів вияву своєї волі, для нього залишається єдиний шлях — боротьба. Сама **боротьба, як реальність, є тим виявом**.

Ми не можемо тут не зупинитися на одному факті, що його часто доводиться спостерігати і в якому є велика небезпека. У нас часто змішують два поняття. Бажання належать до категорій явищ потенційального стану, тоді як воля — до явищ кінетичного стану. **Воля завжди виявляється в дії**, вона є вдійсненням бажань. І в політичному житті не можна волю заступати ствердженням наявності бажання, як це у нас намагаються робити. Мислення йде приблизно за такою схемою: розкажемо світові дійсну правду про большевизм, про те, як він порушує всі природні права й прагнення людини, і в той спосіб доведемо, що існуючий політичний устрій не відповідає бажанням народу. Це правильно. Тут немає порушень законів льогікі. Але переходити від цього до дальнього ствердження, а саме, що на тих бажаннях може спертись державний центр як речник народу, будьби, мяко кажучи, дуже спрошенюю льогікою.

Керівний центр визвольної боротьби Краю—УГВР—протиставив себе урядові УССР при нараді виборів до Верховної Ради УССР. Бойкот

цих виборів населенням на заклик УГВР був своєрідним, але дуже промовним плебісцитом, політичне значення якого на міжнародному форумі значно більше дійове, ніж окремі акти, що осталися 30 років тому.

Отже, лише боротьба може братися за вияв волі народу, і державний центр, протиставлений існуючому окупаційному урядові, повинен бути еманацією тої боротьби. Звідси він бере право на своє існування, і в цьому підстава його визнання.

От чому ми відстоюємо необхідність повязання державного центру з визвольною боротьбою і визнання ним керуючого центру тої боротьби — УГВР.

Ми мусимо уточнити, що ми розуміємо під тим визнанням. Визвольна революційна боротьба і її керуючий центр—це реальність. Саме лише визнання УГВР було б тільки констатацією факту. Кому це потрібне? В усякому разі не нам, бо наше політичне середовище є одним з вирішальних творців того факту. Справа не в самому визнанні, а в тому, що державний центр повинен не тільки своє існування сперти на боротьбі українського народу, а й саму боротьбу розглядати як основний і вирішальний шлях досягнення мети. Все інше — лише компотенти сил власного визвольного процесу. Сама дія державного центру мусить бути спрямована в інтересі тої боротьби. Раз і назвавди повинно бути покінчено з політичним конюнктурізмом. Отже, не саме лише визнання УГВР, а покладення визвольної боротьби в основу політичної концепції є те, чого ми хочемо, що ми вважаємо за єдине правильне, і на чому повинна була спертися політична консолідація.

Справа йде не лише про саму Національну Раду. Вона складається з політичних середовищ, і тому визнання нею концепції визвольної боротьби і її центру повинно принести або йти поруч з включенням самих політичних середовищ, принаймні тих, що вважають себе за революційні, в визвольну боротьбу і її органи. Для них мусить бути конечним увійти в революцію. Вже час зрозуміти, що революційність позначається не цілями, не радикальністю політичних програм, а формою здійснення їх. Хто може заперечити той факт, що у нас є такі політичні угрупування, які дуже голосно й вперто говорять за свою революційність, а в революції їх немає й не чути. Їх немає ані на українсь-

кому діючому визвольному фронті, ані в спільному фронті поневолених большевизмом народів. Вони обмежили свою дію тим, що стали отсередками політичної пропаганди закордоном.

Нам скажуть, що ті політичні середовища мають богато різних застережень, що до УГВР і АБН. Що з того? Ці застереження мають найти своє розвязання відповідними шляхами, але не коштом відмови від участі в революції. Требаж зрозуміти, що в той спосіб заперечуються не ці революційні центри, а власне природа і сама революційно-визвольна боротьба українського народу.

Щоб показати до чого це може довести, дозволимо собі заситувати з передової статті “Революційного Демократа” — органу лівого відламу УРДП. Робимо це не для того, щоб дискутувати. Нам це не потрібно. Беремо це лише як ілюстрацію. Включення у революційний процес вони собі уявляють так: "...потрібно, щоб українські революціонери тут і в краю були повязані організаційно. Це не є неможливе. Край від нас не за сотні кілометрів, як дехто думає, а тут, під боком, на баварському кордоні. Переїйті туди й можете перегукуватись українською мовою”. Перспектива стати такими “перегукуючими революціонерами” чекає на багатьох, якщо не буде завершена консолідація і вони справді не увійдуть в революцію.

Нам можуть слушно зауважити, що в Національній Раді репрезентовані не тільки революційні середовища. Є й такі, що принципово заперечують той шлях. Чи не хочемо ми їх перетворити на щось інше, що противне їх природі? Ні. Вони можуть залишатися тим, чим вони є. Але вони повинні зрозуміти в чому полягає дійсна воля воюючої України й не перешкоджати “творити волю пославших”. Вони повинні примиритися з тим “політичним курсом”. В тому немає нічого надзвичайного. Це явище властиве всім демократичним державам.

Знаємо, що нам закидають намагання переврати на УГВР функції державного центру, або дублювати їх. Знаємо, що від нас чекають якихось доказів відсутності тих інтенцій, і не вважають за достатні відповідні декларації. Говорять навіть про “вовчу думку”. Ми переконані, що це походить від небажання людей взяти на себе труд продумати до кінця революційний процес і ролю керівного центру в ньому. Але це окрема тема. Зараз хочемо по-

вернутися знов до нашої тези, що платформою політичної консолідації мусить стати українська революція, і що Національний Раді необхідно повязатися з керівним центром визвольної боротьби, та змінити свою структуру так, аби вона відбивала існуюче співвідношення політичних сил і домінуочі напрямні їх дії.

Тут ми попадаємо в сферу тих питань, які викликають чи не найбільшу дискусію, при чому знову мусимо зазначити, що вона ведеться у невластивій їй площині. Ми настоюємо на тому, щоб зasadничо був визнаний принцип, що Національна Рада своїм політичним курсом і своїм складом повинна відзеркалювати волю народу. Натомість наші опоненти намагаються звести всю дискусію до заперечення того, або іншого способу вияснення волі народу. Про способи можна сперечатися, шукати найдоцільнішого, але принцип мусить залишитися недоторканім. Що з того, напр. що технічними моментами заперечується можливість перевести вибори на еміграції. Припустимо, що ми погоджуємося з тим, хочаб з тих міркувань, що переведення їх затримує на довший час завершення нашої роботи, чого нам історичний момент не дозволяє. Але це нічого не змінює. Хіба в той спосіб можна заперечити сам принцип. Ясно, що ні. Отже, настоюємо на визнанні засади, а далі будемо шукати найдоцільніших і найвірніших шляхів здійснення її.

Ми стверджуємо, що воля народу заперечливо висловлена самою революційно-визвольною боротьбою, як реальністю. Однак, ми не заперечуємо необхідності зважити на той факт, що тут, на еміграції, ми вперше набули можливість себе політично оформити, політично класифікувати. В творенні Національної Ради цей факт мусить знайти свій відбиток. Тому виправдане буде рішення спертися на політичну думку еміграції. По їй перевірити наставлення народу. Ми всі сходимося на тому, що сучасна еміграція, на відміну від усіх попередніх, є дійсно сколком всього українського народу й тому її постава є відгуком найширших мас населення, таксамо, як у свій час рішення Трудового Конгресу цілком слушно бралися за вислів волі народу.

Отже, справа зводиться до того, в який спосіб ми можемо забезпечити емігрантському су-

спільнству вислів його волі. Ми стверджували й стверджуємо, що **повинні бути вибори**, переведення яких не є неможливе. Але ми готові визнати, що це тяжко перевести, що потребує багато сил і матріальних засобів, а головне часу. Готові заступити їх іншою формою, яка гарантувалаб безспірність і переконливість вислідів. Думаємо, що для того ми можемо застосувати той спосіб, який зараз широко вживається для вияснення громадської опінії, і які є науково обґрунтовані. Ми знаємо, що статистика має т. зв. "закон великого числа" і застосовує при обчисленні методи екстраполяції і інтерполяції. Ніхто не заперечує даних, одержаних тим шляхом. Що нам стоять на перешкоді, щоб застосувати цю методу? Ми маємо всі можливості перевести такий своєрідний плебісцит, напр., на терені Німеччини. До цього маємо можливість притягнути найбільше число учасників. Треба лише уважно попрацювати над формулюванням питань, щоб єдиною відповіддю на них були "так" або "ні". Але вже зараз слід визнати, що зміст тих запитань буде полягати в слідуючому: 1. чи визнається революційна боротьба українського народу за основний шлях його національно-державного визволення? 2. чи повинна Національна Рада спертися на визвольну боротьбу, в її інтересах вести свою політичну дію і сконтактуватися з її керівництвом — УГВР. 3. Чи повинна на місце існуючої структури Національної Ради прийти така, яка заперечувалаб здійснення цього політичного курсу.

Наслідки плебісциту забезпечать нам тверду політичну лінію, а почуття відповідальності перед народом і демократичне єство примусять її підкоритися.

Нам давно вже треба робити політичної консолідації перенести в площину **апробації політичних позицій широкими масами суспільства**, якщо хочемо дійсно розвязати цю найболючішу проблему українського еміграційного життя. Так довго її не розвяжемо, як довго вона буде перебувати в площині торгу різних формаций між собою, тим більше, що іноді самі формaciї повстають лише для того, щоб в той спосіб набути право партнера в політичній грі.

Н. Олекко.

Д. Д.

Емігрантські фантазії

В емігрантській українській пресі стрічаємося з одною фатальною оманою щодо сути теперішнього світового конфлікту. Та преса думає, що в конфлікті знаходяться два табори: комуністичний з одного боку, "прогресивний" або "демократичний" — з другого. В їх антагонізмі, нібито, і є суть світового конфлікту.

Думка в основі своїй фальшива! Між цими таборами може йти спір за владу, але нема зasadничого антагонізму, антагонізму світогляду. Між цими таборами може прийти, і мабуть прийде до кріавого конфлікту. Алеж до такого конфлікту доходило між Сталіном і Троцьким, між сталінцями і "старою гвардією" большевицькою; до такого конфлікту доходить між Москвою і Тітом та чи ж це значить що сутєю сусільних конфліктів в ССРР була суперечність між сталінізмом і троцкізмом? А сутєю європейського конфлікту є суперечки між московським і балканським комунізмом? Так само, сутєю внутрішніх конфліктів за французької революції не були суперечки між Дантоном і Робеспієром про те, хто перший покладе голову під гільотину. Так само, суть боротьби ріжних сил в наші часи в світі зовсім не є антагонізм між комунізмом і "прогресивними" силами.

Візьмім Англію. Невже тамошні "прогресисти" засадні противники комунізму? Ще 30 років тому деякі теперішні міністри Лейбор-партиї активно підтримували большевиків, як лідери трейд-юніонів, що саботували посилку воєнної допомоги противникам червоної Москви. Сер Страффорд Кріплс не так давно заявляв, що не сумнівається в паціфістичних намірах Кремля. Ляски, червоний декан Кентерберійський і многі інші "прогресисти" явно ѹ славно симпатизують з червоною тиранією. Зовсім недавно, в разомі, уделеній одній мадридській часописі, був британський посол в Парижі, Дуфф-Купер (чи Купердуфт), оком не моргнувши, сказав, що ѹ нині більшою загрозою для Заходу і світового миру є бездержавна, окупована чужими арміями Німеччина, аніж сталінська Росія! А міністр Шовкрос є тої думки, що є

злі і добрі диктатури, та що наміри червоної диктатури добрі. Ще мудріше висловився "прогресист" Пристли; що діяльність комісії в справах "не-американської акції" є не законною обороною держави проти чужого шпигунства, а виявом . . . політичної нетolerанції; що безнастанні обвинувачення Кремля в зліх намірах — це просто новітня інквізіція, якою займаються модерні Торквемади! Можуть наші найвіні "соціольоги" своїх, і України, прихильників бачити в тих "передових прогресивних умах" Європи, але для читача, якого мозок не засмічений марксовою жуйкою, ясно, що за зasadничих противників комунізму тих "передових" політиків уважати не можна і не вільно.

Візьмім Америку. Чи такі постаті як Волес і ціла його компанія теж є тими "прогресивними передовими" людьми, з якими нам по дорозі? Чи вони вороги, чи підпомагачі комунізму? Чи вони, що захвалюють кріаву безбожницьку тиранію, демократи, чи щось інше? Чи оті Чапліни та Айнштайн, що підpirають "паціфістичну" акцію Кремля — теж "прогресисти", з якими нам по дорозі, чи підпомагачі большевизму? Чи може протикомуністично є настроєні французькі "прогресисти", які недавно творили єдиний фронт з пятоколонниками Тореса? Чи брудні потоки большевизантської літератури — Камюсів і Сартрів, якими захоплюються ѹ наші "прогресисти", а які зневажають в своїх "творах" християнського Блага, а вивищують всяке моральне плюгавство, і якими зачитується "прогресивна" Франція — теж є доказом що "прогресивна" Франція прихильна нам і ворожа комунізові? Чи "демократична" преса обох півкуль, яка сухої нитки не лишає на Єспанії і на країнах Південної Америки, де ще плекається культ християнського Бога, але не криє своїх симпатій до безбожницької Москви, може бути союзницею протибольшевицьких сил?

Фактів таких і їм подібних можна назбирати ще більш, а сенс їх такий: що велика більшість так зв. "прогресивного" табору, в сути річи, симпатизує з большевиками активно чи пасив-

но. І тим не менше, є емігрантські часописі, є цілі угруповання, які якраз роблять ставку на той "прогресивний" табор! Є такі що нагло в нього увірвали, кинувши до коша дотепер ними декларативно визнавані ідеї націоналізму. Є такі, що — стидаючись назвати річ по імені — тим не менше пропагують, як "нове слово", що нас спасе—націонал.—соціалізм.

І в цім страшна небезпека для визвольного українського руху! Не треба забувати, що слово "прогрес", "прогресивний" видумано большевиками та їх приплеметочами на ті випадки, коли їм треба виступати під фальшивим стягом, а це слово "прогрес", "прогресивні ідеї" — мають пятнувати як "реакцію" і "ретроградство" всі традиційно національні ідеї України та інших націй християнської культури. "Прогресивних" товариств і партій повно на Заході, і всі вони — так чи інакше — помагають роботі большевизму розкладати західні суспільності. Хто засвоює собі "прогресивну" термінологію і весь марксівсько-соціалістичний жаргон (як в статті Чайки), той — свідомо чи ні — побачить своїх приятелів і спільне "вірую" в соціалізм чи в комунізм; той поборюватиме все, що ненавидить комунізм, — приватну власність, церкву, релігію, незалежне селянство, традиціоналізм, особисту свободу і гідність людини і пр. Він же скорше чи пізніше відвернеться як від "ретроградства", від усього, від тих сил, які **справді** є запорою комунізму, і які **справді** роблять націю сильною. Ось в чім небезпека того націонал-соціалізму, який мають сміливість пропагувати як програмку нашого визвольного руху новітні націонал-соціалісти. Спільна демо-соціалістична віра української інтелігенції 1917-го року привела її до адорациї Росії і до політичного московофільства. Зараза, московофільського в своїй суті, націонал-соціалізму українського — спричинить таке саме спустошення в мозках теперішньої інтелігенції. Занадто небезпечні для чистоти нашого визвольного руху оті націонал-соціалістичні фантазії емігрантські, щоб поминути їх мовчанкою. Критика, остра критика тих фантазій є річю конечною і пожаданою.

На таку критику зареагували вже наші націонал-соціалісти, з подражненням, з інвективами, з особистими випадами — в стилі знаного Михайла Рудницького, який був "персона гра-

та" в галицькій пресі, а тепер в підлізайстві Москві пережене мабуть Тичину.

В "Українській Трибуні" (20. 3.) з'явилася стаття під заголовком "Д. Донцов—проти ідейних позицій укр. визвольного руху". Оце називається улегшувати собі полеміку! Виходить, що вистарчить комусь викинути на смітник всі націоналістичні ідеї, які нібито визнавалося літами, перейти на націонал-соціалістичну віру, назвати це своє чергове конюнктуральне "кредо" — кредитом визвольного руху — і люди мають перед тим шапкувати?! Це дуже, по рутенськи хитро, і так само по рутенськи смішно і наївно. Донцов і "Вісник" довгими літами поборювали соціалістичну заразу, і чомусь тепер, в догоду черговому скокові "Укр. Трибуни", має визнати ці фантазії за позиції "українського визвольного руху"! З якої рації? Не всіж мають здібність до подібних "салто-мортале", не всі вміють так гнучко пристосовуватися до всякої нової конюнктури!

"Укр. Трибуна" каже, що націонал-соціалізм трέба приняти тому, що соціалізм став фактом на Україні. Ну і що з того? Поневолення України, знищення релігії, теж стали фактом на Україні—значить і їх треба приняти? Пише "Укр. Трибуна", що приймаючи націонал-соціалізм, їх група пристосовується до "придніпрянської психіологічної свідомості"? До якої, вільно спітати? Є свідомість повстанців, є свідомість тих, що гинули як раз в боротьбі проти ідей соціалістичних, захвалюваних тепер "Укр. Трибunoю", а є й "свідомість" Тичини та інших малоросійських "дядьків отчества чужого". На якуж свідомість хоче рівнятися "Укр. Трибуна"? Можемо її запевнити, що та наддніпрянська "психіологічна свідомість", якою заслонюється "Укр. Трибуна", не є наддніпрянська, не є українська, вона є свідомістю новостворених "презирених малоросів", психічно змосковщених. Давніше існували малороси типу Савенка, видачя "Кіевляніна", завзяті вороги українського національного відродження, і на них рівнялися галицькі московіли тих часів; нині повстали нові Савенки, затруті московською — вже червоною — отрутою, і на них тепер радить нам рівнятися "Укр. Трибуна". Ось як справа стойть, і з тим новим московофільством, з тою новою, витвореною 30-літнім большевицьким гнетом "всесоюзною" психікою на Україні — треба боротися, не на неї орієнтуватися.

Пише "Укр. Трибуна": "на Наддніпрянщині Скрипник, Хвильовий і їм подібні уважалися національними героями, а не, як учив Д.Д., — зрадниками, запроданцями". "Укр. Трибуна" пише свідому неправду. Йї мусить бути знане, що якраз "Вісник" був перший, що познайомив Галичину з Хвильовим, як з трибуном, що пірвав з комунізмом і проголосив клич боротьби з московською культурою. Мусить знати "Укр. Трибуна", що статтю — в цім дусі — про Хвильового, написану Д.Д., — передрукували і видали — в тайній друкарні — за німців націоналісти. Потож приписувати Д.Д. — погляди, яких він не мав, як це добре знає сама "Укр. Трибуна"? Лише треба уникати баламутства: "...Хвильовий і їм подібні" ...Хто це ті подібні? Крушельницький? Тичина? Грушевський? Ні, вони не були подібні, вони були капітулянти супроти Москви, і плутати їх з Хвильовим нема чого. Але я не певний, чи під тими "подібними" не думає "У. Трибуна" якраз тих колябораціоністів. Це видко хочби з фрази — що нам потрібна не "полум'яна" Україна, а "реальна". Реальна пана Шереха? Тобто та, яку вогнем і мечем, облудою і зрадою, всупереч волі нації, багнетами створила Москва на Україні, так? Ні, такої України можуть бажати собі москалі, українці її визнати не можуть і не повинні.

Обвинувачуючи Донцова в негації "ідейних позицій українського визвольного руху", та сама часопись зраджується, що ніхто інший, лише вона сама та її група покинула позиції націоналізму. Донцов — пише "У. Трибуна" — не видумав практичної програми визвольного руху, та за те її придумали симпатики "У. Трибуни". Лише, на біду, та програма "показалася практично мало придатною для мобілізації (українського) загалу до боротьби"; тоді вони винайшли іншу. Якаж була ця інша? Вона була "звсім не доктринальна, отже **ані націоналістична**, якби Д.Д. прагнув, ані сеціялістична чи комуністична, як це Д.Д. твердить", а "емпірична".

Що програма та є не "емпірична", а просто націонал-соціалістична, це ясно всякому, хто вміє читане розуміти. Та цікаво не це, а признання "У. Трибуни", що платформа, на яку вона та її однодумці стали — **не є націоналістична**. Отже це вже не "фальшовання цитатів", не "інсинуації" Донцова, це факт **що його признає в найвиразніших словах сама "Укр. Трибуна"**.

Український визвольний рух в 30-х і 40-х роках ішов під прапором націоналізму. А тепер, коли Донцов при цій ідеї лишився, а трибунівці її викинули на смітник, — виходить що не вони, а Донцов зрадив позиції визвольного руху! І з такими полемістами доводиться полемізувати! І вони вбираються в тогу ображеної невинності!

Дивується "У. Трибуна", як то так сталося, що "коли вкінці найшлися люди великої волі ... коли пропагований Д.Д.-вом ідейний напрямок, здійснюється, Д.Д. уважав за потрібне виступити ... проти них". Та якже це здійснення політичного напрямку, пропагованого Д.Д.-вом? Донцов пропагував націоналізм, від якого відрікаються трибунівці, не націонал-соціалізм! Шо це за помішання понять! Чи автор статті розуміє що він пише? Пише "Укр. Трибуна", що термінологія (соціалістичний жаргон) не важна. Не важна? Дуже важна! Свідчить про це м.і. радість сина М. П. Драгоманова в одній часописі ("Неділя", ч. III м.р.) з приводу приняття деякими націоналістами драгоманівської термінології: замісце "нації" — народ", замісце "держави" — "республіка" і т. п. Він розуміє, що це значить. Розуміє, що зі зміною термінології, міняється суть, зі зміною назви — міняється "кредо". Хто витягає з забуття смутної пам'яті соціальні концепції Центр. Ради 1917 р., та взагалі її політику, той витягає — як вірець наслідування — і її соціалістичні експерименти, і її федералізм, і її класову боротьбу, і її антимілітаризм, все завдяки чому очолювана соціалістами революція наша була пересилена Москвою. Шо ті ідеї подобаються соціал-демократам та їх товаришам соціалістам-революціонерам по ріжких емігрантських установах чи радах — це зрозуміло. Але ніхто не має права мертві ідеї мертвих людей пачкувати українському загалові під плащиком ідеї визвольного руху сучасності.

Статті Чайки і Полтави, реклямує "У. Трибуна" як статті написані "з ерудицією досконалого знатока соціольогічних процесів". На мою думку, ці статті взагалі не написані, а відписані зі старих копійкових марксівських брошурок, якими засмічувалися голови української молоді 40 чи 50 літ тому. Неважно, що офіційно Маркса не визнається, — визнається там всі його догми — насамперед сутєві з них, знищення приватної власності і соціалістичну державу —

пана життя і смерти одиниці, а крім того — повний релігійний індиферентизм, що світить в тих статтях. Що автори уникають називати свої доктрини соціалізмом, це справи не міняє, так само і те, що всні присягаються, що їх тоталітарна держава вже не буде тоталітарна, а цілком демократична. Внутрішна льогіка якоїс ідеї сильніша за рекламні декларації її адептів, а тиранія льогічно криється в усякім соціалізмі. Поза тим в статтях отих "ерудитів" видко повний брак незалежної думки і застрашаюче незнання і нерозуміння політичних процесів, що відбуваються на Заході. І роля соціалістів, і "прогресивних" елементів, і суть визвольної боротьби на Україні в 1917-29 рр. оцінені там наїво і фальшиво.

Питається . "У. Трибуна": "де його Д.Д. бачить"?—отої соціалізм в тих "Позиціях"? Якож можна його не бачити, коли він аж в очі бє? Знищення самої засади приватної власності (ст. 67), знищення кляс, соціалізація засобів продукції навіть в бідного селянина, який стає наймитом чи чиншовиком держави,—щож це таке, як не система вже запроваджена москалями на Україні? "У. Трибуна" обурюється, що значить Д.Д. за клясову боротьбу? Ні, це Центральна Рада була за клясову боротьбу, це большевики провадять всюди клясову боротьбу і соціалісти, це московська концепція—знищення кляс, пропагована тепер авторами "Позицій". Українська концепція—це гармонія кляс не боротьба між ними, це гіерархичний устрій суспільності, не московський ідеал тиранської держави в горі і "згляйхшахтованої", безклясової людської отари на долі. А найліпший доказ, що автори з "Позицій" дійсно стали на соціалістичну платформу, дійсно викинули за борт націоналізм, свідчить хочби та радість, з якою їх виступ прийняла дітройтська "Українська Пора". Ось серед кого, ось серед яких кол знайшли собі прихильність наші націонал-соціалісти! Серед шаповалівців, григоріївців, приятелів пп. Феденків галицьких радикалів! Серед тих, які і революційний рух, і націоналізм, і визвольну боротьбу пятнували ім'ям бандитизму. І "У. Трибуна" — що останньо опинилася в гурті таких приятелів, твердить, що то не вона зрадила позиції визвольного руху, а зрадив їх Донцов?

Дальше ідуть нарікання на руйнацію "єдиного фронту". Бо показується, тепер всі хочуть

єдності, "культ національної єдності ставиться тепер у нас на першому місці", а Донцов проти цього, бо не хоче безклясової суспільності і — "нищить братів по національноті і віроісповіданню". Донцов багато писав про єдність і роздання і в ЛНВ-ку, і в Віснику ООЧСУ, і в окремих брошурах, і востаннє в виданій в Торонті брошурі — "За який провід"; ставався зглибіти цю проблему в світлі історії—але любезні землішки зі зворушуючою тупістю відмahuються від тої проблеми, не пробуючи навіть полемізувати з висуненими Донцом аргументами, лише з незмінною і бездумною упертістю повторюють беззмістовні й демагогічні фрази про "обєднання". Обєднати треба націю, не партійні кліки; обєднати людей спільного духу, не чистих з нечистими, не шляхетних зі злодіями, не мудрих з дурнями, не Авелів з Каїнами, не Остапів Бульб з Андріями, тільки тому, що вони "брать" по крові чи вірі або самостійників з капітулянтами. Обєднати трëба націю, не кліки, а націю не обєднає ніколи механічна збиранина людей чужих собі духом, лише група людей спільної ідеї, одного духа, одної психіки, одної мети. Це, що тепер робиться під демагогічним гаслом обєднання, не прискорить обєднання нації, а лише приведе до хаосу, до хаотизації всіх і всього в спільній ямі історичного сміття. В ній опиняється і ті "чисті", які ідути за демагогічним гаслом "обєднання" простягають руку живим трупам і москвофілам.

На кінці закидає "У. Трибуна" Д.Д.—як сміє він нападати на ту нею боронену, націонал-соціалістичну позицію, коли вона є платформою УГВР, "інституції на яку звернені очі українського народу". На це можна відповісти, що це не є платформа УГВР. Це лише нова емігрантська інтерпретація цієї платформи, суперована укр. громадянству деякими націонал-соціалістами, які ще недавно тому писали, що платформа УГВР потребує "уточнення" на еміграції. Дальше, коли УГВР є установою, на яку звернені очі народу, то вона мусить поборювати ширення ідей, запозичених у Москви, ідей, проти яких наш народ боровся і бореться та не повинна толерувати в своїм середовищі прихильників ідей, взятих з духа традицій московського народу. Хто знає наш революційний рух, той переконаний що цей націонал-соціалізм ніщо інше як емігрантська вихватка, з якою визвольний рух не забариться здесолідаризуватися. Ті що

буються на Україні з окупантом, буються проти комунізму і проти соціалізму, не за них, отже з новими програмовими фантазіями емігрантів не мають нічого спільногоНавіщож тоді викривлювати ідею і духа платформи УГВР і це викривлення називати на еміграції "позиціями укр. визвольного руху"?

А для розваги трибунівців, подамо такі факти: перед 1917-м роком виклиналі Донцова (за пропаганду самостійності) вся наддніпрянська українська преса (разом з московською), за "відступництво" від тодішніх позицій українського визвольного руху. А тоді тими позиціями були — рідна школа, автономія в рамках Росії єдиної і неділімої, і братня спілка з московською демократією та її оборона перед Заходом. Хутко по тім, оті "позиції визвольного руху" довелося українській демократії змінити якраз в дусі самостійності, під впливом подій і дійсних бажань нації. Тепер націонал-соціалісти теж будуть змушені закинути свої соціалістичні позиції під впливом національної стихії, яка як в 1917-20 боролася, так і тепер бореться проти комунізму і проти соціалізму. Новітні Винниченки і Грушевські що перейшли на позиції в москалів позиції, лишуються генералами без армії. Чим скорше це станеться тим ліпше.

Лінія поділу між двома ворогуючими концепціями життя в нашім світі не йде по лінії поділу: комуністи—"прогресисти". Світ вже зболяшевичений і світ "прогресивний", який вже большевичиться, мають багато між собою спільного: матеріалізм, безбожництво, ідеал егалітаризму, тоталітарної, всемогутньої і всюди влаштою держави, нехіть або ненависть до всього великого і величного, культ "малої людини" та їх суми, людського муравлища, людської череди, матеріалістичного і атеїстичного земного "раю". Лише "прогресисти" хотіли бы запровадити цей "рай" поступово, дорогою еволюції без ножа, а большевики — дорогою революції. А та анархічна "свобода", та атрофія влади — в нації, в державі, в родині, в соціальнім життю яка шириться в країнах заражених "прогресивними ідеями", — це лише щабель в еволюції, за яким іде кий комуністичної диктатури.

Лінія зasadничого поділу між двома світоглядовими концепціями, що борються за перемогу в нашім світі, — біжить деінде. Вона розділяє кожну країну і кожну націю на два табори: табор комуністів, до яких активно чи

пасивно схиляються всякої масті соціалісти і "прогресисти" і прочі "передові уми", і табор тих, що стоять на ґрунті націоналізму, традиціоналізму, табор де визнається засади приватної власності, людської індивідуальності, національної окремішності, гідності, де визнається Бога і Його заповіді. В цім останнім таборі є наше місце, місце України, не в таборі комунізму і "прогресизму", які — свідомо чи ні — задивлені, як в ідеал, в Москву. На цім становищі має стояти і стоять український визвольний рух, відкидаючи всякі відсвіження проектої памяті соціалізму. А на чолі того руху мають і будуть стояти не емігрантські фантазери, не сторонники механічної обеднавчої саламахи, а ті, направду сильні, які силою свого духа притягнуть, обеднають і поведуть за собою націю.

Трибунівці лякають Донцова, що як він не стане націонал-соціалістом і не перечеркне свого націоналізму; як не зрозуміє "нових часів і нових потреб", одним словом, як не піде за "сучасними огнями", то буде відлучений від націонал-соціалістичної "церкви", стратить всяку популярність і не буде навіть по смерті заражований до "лучших людей" народу. Грізна пересторога! Але не нова. Якіб ідеї Донцова не голосив — чи ідеї самостійності і сепаратизму (1913), чи націоналізму (1926) чи традиціоналізму (1944), завше його старалися відлучити від пануючої політичної "церкви" і всіма силами зробити непопулярним.

А потім, проголосивши непопулярним, мусіли роками ті "непопулярні" ідеї поборювати, і — вкінці їх приймати за свої. А ідеї голошені "Вісником" були такі непопулярні, що їх аж десять літ по смерті "Вісника" і досі поборюють наші "популярні" нащителі традицій. Отже по-гроза трибунівців не така страшна. Зрештою не йде тут про популярність, а про правду та про те що потрібно, а що шкідливе національно-визвольному рухові. А в таких випадках не час звертати увагу на популярність у людей конюнктури і політичних крутів.

На кінці варта пригадати фразу з "Позицій": "молодь не має поваги до ідеольогії основні положення якої часто міняються. . . Така ідеольогія викликає лише огиду в ідейній молоді" (ст. 102). Власне! Над цим краще застановитися трибунівцям. Скаканням від націоналізму через драгоманівщину до націонал-соціалізму, популярності з певністю не здобудеться.

Із допомогової праці для УПА

Ініціатива ООЧСУ в справі організування допомоги для УПА знаходить живий відгомін серед укр. громадянства в Америці яке чимраз активніше включається до співпраці з гуманітарною референтурою ООЧСУ та індивідуально спішить з допомогою воякам УПА.

Сьогодні ми хотіли згадати деякі укр. Товариства та громадян міста Ньюарку, Н. Дж., які своєю жертвою промадською працею можуть бути приміром для других укр. громад.

Листи, які надходять до Управи ООЧСУ від старшин та вояків УПА з Німеччини, свідчать про їхню радість з приводу зрозуміння та патріотизму українців за океаном, які своїм намаганням нести допомогу для УПА засвідчують свою духову та національну пов'язаність з українським народом на рідних землях.

Деякі з цих листів передруковуємо понижче:

* * *

До Організації ООЧСУ
в Нью Йорку
на руки гуманіт. референта
п. Т. Рудого

З нагоди Нового Року та свят Христового Різдва бійці УПА в Діленгені—Німеччина, засилають Управі ОOЧСУ та її Гуманітарному Референтові найкращі поздоровлення та побажання витревати у невисипущій праці для добра України і еміграції, яку ОOЧСУ започаткувала на всесвітньому форумі української еміграції.

Ми зокрема раді, що ОOЧСУ організує також допомогу і для цих наших друзів, які зі зброєю в руках кують в Краю краще завтра нашій Батьківщині.

Праця гуманітарної референтури ОOЧСУ для помічі воюючій Україні та еміграції, ще більше переконує нас в цьому, що український народ перебуваючи на еміграції сповняє свій святий обовязок супроти України.

Прийміть наш щирій вояцький привіт і дружне

Слава Україні!
Командир Хор.—Довбуш.

* * *

До
Гуманітарної Референтури ОOЧСУ
в Нью Йорку

Високоповажаний Пане Рудий!

З великою радістю почуваємося до милого обовязку зложити найсердечнішу подяку Управі ОOЧСУ за її старання в несені помочі бійцям УПА.

В прилозі пересилаємо Вам окрему подяку від бійців УПА за прислані на адресу пані Марії Джумиги в Мітенвальді 3 пакунки з Нью Бритен, Конн., а це 2 пакунки від п. Марії Івашків і 1 пакунок від п. Анни Хліб.

Прислані речі розділено поміж 6 осіб, в цьому: 2 жінки і 4-рох мужчин.

Подяку ствердили підписами — голова Станіци СХС, інж. Володимир Гафткович та парох греко-кат. церкви, о. Богдан Смик.

До жертвовавців висилаємо окремо подяку.

При цьому хочемо надмінити, що поміч для вояків УПА є справді потрібною.

З Привітом,
Слава Україні!

Бійці УПА:

М. Джумига, Оксана, М. Черешньовський, Ворон, Ярка, Корчик.

* * *

Оцінюючи висліди допомогової акції для УПА в минулому році, ми зокрема хотіли згадати працю Українського Допомогового Комітету (жіночого) та Відділу ОOЧСУ в Ньюарку.

Український Допомоговий Комітет в дружній співпраці з Відділом ОOЧСУ, дав добрий приклад своєї громадської праці, організуючи ряд підприємств та збірок на допомогу для УПА.

У висліді зібрано та переслано слідуючі суми:

- 1) на медикаменти для УПА—45 дол.
- 2) на закуп убрань для прибулих вояків УПА — 50 дол.
- 3) На поміч українським студентам на еміграції—100 дол.
- 4) На Пресовий Фонд “Вісника”—50 дол.
- 5) На укр. маніфестацію в Ньюарку—25 дол.
- 6) На Зїзд ОOЧСУ—10 дол.
- 7) На допомогу сліпим дітям—15 дол.

Крім грошевих жертв, Комітет вислав 14 харчевих пачок для родин з малими дітьми на еміграції, укр. студентів та вояків УПА.

На окреме призnanня за жертвенну працю, заслуговують члени Відділу ООЧСУ в Ньюарку а зокрема був. голова Відділу п. І. Фурда, який вложив багато ініціативи та труду в розбудову Відділу та наладнання допомоги для УПА.

Сьогодні це один з найбільших та найактивніших Відділів ООЧСУ.

Відділ цей зібрал та переслав до Централі 540 дол. на допомогу для УПА та вислав декілька пачок з одягою для вояків УПА.

Управа та члени Відділу ООЧСУ в Ньюарку можуть бути горді на результати своєї праці.

Гарним вислідом громадської праці та жертвенності піснacилась також діяльність Товариства "Чорноморська Січ", Управа якого переслава досі піснад 200 дол. на допомогу для УПА.

З других Товариств міста Ньюарку, "Товариство ім. Івана Франка" переславо 25 дол. на висилку харчів для вояків УПА.

Індивідуальна діяльність укр. громадян міста Ньюарку помітна зокрема активною працею членкинь Укр. Доп. Комітету, які вкладають багато труду в переводження збірок та пакування харчів для вояків УПА. Ініціаторами цієї праці є пані А. Білас, Ю. Варніцка та панове Т. Рудий, Папроцький і другі.

Останньо, на похороні дружини п. Г. Доро-

шенка, пані А. Білас, голова УДК та п. Д. Дорошенко зібрали 14 дол. на закуп харчів для укр. емігрантів і вояків УПА.

При цьому хотілиби ми згадати і працю пань Марії Івашків та Анни Хліб з Нью Бритен, Конн., які перші в їх стейті почали організувати допомогу воякам УПА.

Цих декілько прикладів свідомої та жертвенної праці укр. товариств та громадян, є найкращим показчиком, що ідеї пропаговані нашою Срганізацією а зокрема ініціатива допомоги для УПА, знаходять зрозуміння та активну підтримку включно із солідарною співпрацею з гуманітарною референтурою ООЧСУ. Часто у відповідь на нашу подяку за співпрацю та прислані пожертви, ми чуємо: "Не дякуйте нам, бо ми всі як українці, сповняємо лише наш святій обов'язок супроти рідного Краю".

Такі слова є запорукою, що укр. еміграція, а зокрема свідома і патріотична її частина, дійсно виконає свій обов'язок супроти України.

З цією вірою ми всетаки складаємо подяку усім укр. Установам та громадянам, які в минулому році активно підтримали нашу діяльність а зокрема наше намагання допомогти воюючій Україні та надіємось, що в черговому році наша спільна праця дастє ще кращі успіхи, які свідчитимуть про наше зрозуміння для потреб революційного табору в його геройчній боротьбі за волю України!

Тома Рудий

Гуманіт. референт ООЧСУ

Liderty to the Peoples! Liberty to Mankind!

ANTI-BOLSHEVIST BLOCK OF NATIONS (ABN)

TO ALL FREE PEOPLES OF THE WORLD!

WE—the peoples of the Soviet-Union and her satellites, are the Estonians, Latvians, Poles, White-Ruthenians, Slovaks, Czechs, Hungarians, Rumanians, Bulgarians, Serbs, Croats, Armenians, Azerbaijanians, Turkestanians, Idel-Uralians, Siberians, united within the ABN, that was set up in 1943, initiated by the Ukrainian Insurgent Army (UPA), the Organization of Ukrainian Nationalists (OUN), and Liberation Organizations of oth-

er peoples subjugated by Bolshevism—we accuse the Bolshevik rulers—especially the tyrants Stalin, Molotov, Beria, Wyshinsky, and their accomplices and satrapes Chruszchov, Manuilskij (Soviet-Ukraine), Usman Jusupov (Turkestan), Kisielov (White-Ruthenia), Paleckis (Latvia), Rakosi, Bierut, Dimitrov, Gottwald etc., though the Bolshevikistic totalitarian system and the Russian imperialism on the whole—of the following crimes:

1) Violence to the right of self-government of

the peoples, to the sovereignty and integrity of the states and their national liberty. Further on: Interference with the domestic affairs of any state and people by means of the Fifth Communistic Column (Kominform), disintegration, sabotage and espionage in any state, and provocation of Civil Wars.

2) Extermination and dislocation by forces of the peoples in the world (Crim-Tatars, Ossetians etc.).

3) Arson, robbery—occupations—and aggressive wars.

4) Initiation of concentration camps, forced labor, annihilation of all Democratic liberties, atrocities.

5) Persecution of the Church.

6) Cultural and commercial sweating and plundering of the peoples, distress and hunger of the plain people, slavery, terroris, banishment, brutality (GPU, NKVD, MWD, MGB).

Death of 15 millions of working people (peasants, workers, intelligence) in concentration camps!

33½ million men are missing in USSR in the years from 1926 to 1939 according to statistics. By that amount the population of the subjugated peoples should have increased!

That is the way of Bolshevism.

We, i.e. ABN, warn all the peoples of the world that are still free: Do not be indifferent to our hard fight!

Danger of death is imminent to the whole world, to religion, culture and liberty!

WE summon you free peoples and men for the crusade against Bolshevism, against extermination, against slavery and atheism!

"God and Home" is our parole!

Christians of all confessions, Mohammedans, Buddhists, Confucionists, Shintoists of the Far East and the West, are standing together against Communism and Bolshevism!

Our goal: Sovereignty and liberty for all and any nations, liberty of mankind, liberty of religion, liberty of work, social justice, right of property for the working people, existence in human dignity.

In particular we are fighting:

To destroy that Prison of Nations, the Russian imperialism, to liquidate the Bolshevik regime in the tributary states of USSR.

To set up independent national states within their ethnographic borders on the ruins of USSR.

To restore the complete sovereignty of the vassal-states of USSR.

To democratize thoroughly the political and social life of the peoples liberated from Bolshevism.

To set up a just and social order for the well-being of the people in free national states.

WE are fighting:

USSR and any form of Russian imperialism, the Bolshevik regime in the satellite states, the totalitarian system of all kinds, terror, hunger and distress, prevailing in the subjugated peoples.

WE, i.e. ABN, demand the free world:

To support our efforts and the national and social revolutions, to put up with us a united front against Russian-Bolshevistic imperialism and Communism, to coordinate the efforts of all nations to liquidate in the whole world Communistic Parties—that Trojan Horse for free peoples.

The martyrs of the national and religious fight appeal to your conscience, as there are: the metropolites of the Ukrainian Autocephalian Church, Lypkivskij, of the Greek Catholic Church, Slipyj, Croat Archbishop Stepinac, Cardinal Mindszenty, and hundreds and thousands of martyrs of all and any subjugated nations and religions!

Do not hesitate, time is short!

Cheers to the Insurgent Armies of all nations, and to their political Organizations of Liberation, that are: Latvian Chief Liberation Committee (VLIK), White-Ruthenian National Center, Ukrainian Insurgent Army (UPA), Organization of Ukrainian Nationalists (OUN), Ukrainian Chief Liberation Counsel (UHWR), Slovak Committee of Action (SAV), National-Turkestan Unity Committee, and the Bulgarian, Serbian, Cossackian, Latvian, Rumanian, Caucasian, Siberian, Croatian, Estonian, Idel-Uralian, Hungarian Liberation Organizations, and others!

Cheers to just order in the whole world, built on national principles and social justice.

Death to Tyranny!

Freedom-loving peoples and men in the whole world, unite to fight Bolshevism, to fight for liberty of peoples and mankind!

Central Committee of ABN.

Quarters, March, 1949.

Ж е р т в и

I Відділ ООЧСУ в Ньюарку, Н. Дж. Зі збірки під час "Свята Злуки"—в дні 22 I. 49 р.—148.78 дол. на фонд допомоги для УПА.

Жертві зложили:

По 5 дол.:—пп. Осадчук, Богда, Боднар, і О. Буката.

По 3 дол.:—М. Обуховський.

По 2 дол.:—Г. Стакура, М. Дякбар, І. Мерош, П. Хомяк, Т. Гаврилюк, В. Псуй, В. Федорик, Н. Н., Богда і Дитиняк.

По 1 дол.—Е. Куцик, М. Лотоцька, А. Білас, О. Штогрин, О. Мохняк, М. Сужанська, Г. Дорошенко, І. Бурачок, Петрівський, Леськів, Л. Папроцька, Кормелюк, Пришляк, І. Лаполі, С. Файлек, М. Воробець, П. Воробець, А. Воробець, В. Біловус, Г. Дорошенко, К. Кульматицький, М. Корда, О. Труш, М. Яворський, Д. Мотуз, Д. Доля, Й. Станько, С. Воробець, С. Готрак, Т. Дмитрів, С. Наконечний, М. Цяпко, Підлуський, М. Ковадло, А. Андріюк, Дубас, Бучацький, Іванський, Грицула, Партимів, Липовик, Роговський, Настюк, Чорномаз, Шиликовський, Гайдучок, о. Д. Савка, Горпан, Парків, Никита, Ковальчук, Горбач, Паньків, Тостанецький, Копцюх, Сабуцький, Старожитник, Крук, Сокаль, Деркач, Слободян, Козак, Мельнищий, Козак, Вовчина, Хмельницький, Демянович, Матлага, Ягерич, Пущак, Биган, Розинко, Дацківський, Кохнікевич, Маланчук, Т. Рудий, Олійник, Крупницький, Старожитник, Кульчицький, Лазірко, Старожитник, і Ковадло. Решта дрібними.

Всч. о. Закревський, Ангусвил, Канада, перевіз зі збірки в оселі "Рутенія"—31.06 дол. і зі збірки з нагоди "Свята Соборності", яке відбулось в Ангусвил—18 дол.

Разом 48.06 дол.—на фонд допомоги для УПА.

Жертві із "Свята Соборності": по 1 дол.:—о. Закревський, М. Марчук, П. Пушка, І. Балакунець, М. Сирник, П. Фещук, В. Михальчук, М. Джус, М. Костик, Й. Семочко, А. Любі, П. Паробек і М. Функ.

Дрібними зложили: — М. Боршикевич, І. Ячик, А. Бельбас, А. Сабецька, А. Пушко, Н. Костик, С. Картюк, І. Нагірний, П. Балакунець, Е. Боришкевич, М. Сенько і Т. Боришкевич.

Заряд Читальні Просвіти ім. Т. Шевченка, Монреал, Канада—переслав 100 дол. на фонд допомоги для УПА.

Гроші зібрано: 1) З коляди—50 дол. 2) На зарученах члена Просвіти Вп. М. Бурого з пн. С. Нюнька — в Монреалі — 50 дол.

Крім цього Заряд Читальні переслав на адресу СХС в Німеччині харчів на суму—78.25 дол.

Маніфестаційний Комітет в Ньюарку, Н. Дж. — 88.94 дол., на фонд допомоги для УПА.

Зі збірки на весіллі п. Миколи Сосницького з пн. Марію Яцишин в Ню Йорку—30 дол. на фонд допомоги для УПА і 5 дол. на Прес. фонд.

Збірку перевів п. Т. Скульський.

Жертві зложили: М. Сосницький — 10 дол. і Н. Цебрівський 5 дол.

По 2 дол. Н. Сосницький, С. Вчуралик, Павль, і Горський.

По 1 дол.: Фе Скульський, В. Мельник, В. Навроцький, В. Себенко, К. Кіцара, Е. Вензон, Д. Мешаловський, Андрій, П. Войтович, С. Горматюк, М. Назар і Н. Головатський.

Укра. Катол. Парохія в Ню Бритен, Конн.—зі збірки на Шевченківському Святі — 50 дол. на фонд допомоги для УПА.

Тов. "Дочки України", Відділ Золотого Хреста в Шікаго, Ілл.—25 дол. на фонд допомоги для УПА.

Тов. "Дочки України", Відділ Золотого Хреста в Шікаго, Ілл.—зі збірки на Святочних Сходинах в честь О. Басараб—29 дол. на фонд допомоги для УПА.

Збірку перевела пані Уляна Целевич.

Гроші переслала секретарка Управи пн. Ольга Забровська.

Зі збірки на Срібному Ювілею панства Івана і Марії Потучко, Філаделфія, Па.—17.50 дол. на фонд допомоги для УПА.

Збірку переведено серед гостей на заклик п. Николи Курка а жертви зібрали пн. Павлина Потучко.

Зложили: І. і М. Потучко, 5 дол. і Д. Матєшин 3 дол. По 2 дол.: А. Свистун, І. Конар, п. Стаснер і Й. Потучко.

По 1 дол.: пн. Боднар, п. Ганичек, М. Гайдучко, І. Дуда, М. Курко, Е. Смужинський, Н. Кур-

ко, І. Струс, пн. Бліщ, пн. Відра і Й. Хлебух. Н. Н.—50 центів.

Разом зібрано 27.50 дол. З того переслано — 17.50 дол. на фонд допомоги для УПА і 10 дол. на Укр. Радієву Програму у Філаделфії.

16 Відділ У. Н. Помочі в Нью Бритен, Конн., зі збірки між членами — 34 дол. на фонд допомоги для УПА.

Жертви зложили: Управа Відділу: 7 дол.

По 5 дол.—Стефан Савчишин, Теодор Копка, Григорій Баріляк і Андрій Савка.

4 дол.—Анна Хліб, 2 дл.—Василь Івашків, 1 дол.—Катруся Турчак.

Гроші переслав п. Андрій Савка.

А. Данилюк—(від членів був. Укр. Золотого Хреста) Гартфорд, Конн.—13 дол. на фонд допомоги для УПА.

I. Шеремета, Престон, Канада—Зі збірки в місцевому таборі ч. 60—20 дол. на фонд допомоги для УПА.

Василь Гірчиця, Вілімантік, Конн.—5 дол. на фонд доп. для УПА.

І. Боришкевич, Вілмердінг, Па.—5 дол. на фонд доп. для УПА.

Захарій Редька, Торонто, Канада—5 дол. на фонд доп. для УПА.

Пн. А. Данилюк, Гартфорд, Конн.—5 дол. на фонд доп. для УПА.

“ВІСНИК”—ОРГАН ООЧСУ
видає Редакційна Колегія
Адміністратор—Осип Труш

Адреса:

O. D. F. F. U.
R. O. Box 304, Cooper Station
New York 3, N. Y.

Відділ ООЧСУ, Ньюарк, Н. Дж.—з коляди—5 дол. на фонд доп. для УПА.

С. Демчук, Нортгемптон, Па., — 3 дол. на фонд доп. для УПА.

С. Грабовський, Нью Йорк—3 дол. на фонд доп. для УПА.

I. Солтик, Вуркорсвіл, Н. Й.—2 дол. на фонд доп. для УПА.

T. Юревич, Н. Дж.—1 дол. на фонд доп. для УПА.

* * *

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД “ВІСНИКА”:

I. Відділ ООЧСУ, Ньюарк, Н. Дж.—4 дол. I. Волович, Гемтремк, Міш.—3 дол. С. Чабан, Ошава, Канада—2 дол. С. Грабовський—2 дол. О. Костер, Джерзі Сіті, Н. Дж.—1 дол.

УСІМ ЖЕРТВОДАВЦЯМ СКЛАДАЄМОЩИРУ ПОДЯКУ.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ “ВІСНИКА”

В ЗДА. І КАНАДІ

Передплата на рік \$3.00

Передплата на півроку 1.50

Ціна окремого примірника25

Передплата для Канади на рік 3.50

Всі передплати, зокрема з Канади, треба надсилати грошевим переказом (моней ордер), або в звичайних листах, на адресу адміністрації журналу.

Банкові чеки та грошеві перекази треба виповнювати на адресу:

“VISNYK”

R. O. Box 304, Cooper Sta., New York 3, N. Y.

Про всякі зміни адреси прохаемо негайно повідомляти адміністрацію, рівночасно подаючи і свою дотеперішню стару адресу.

Адміністрація.

СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ
НА
ПРЕСОВИЙ ФОНД “ВІСНИКА”